

TIGHT BINDING BOOK

**TEXT FLY WITHIN
THE BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200669

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕೋಗಿಲೆ
ಮತ್ತು
ಸೋವಿಯೆಟ್ ರಷ್ಯಾ

ಕುವೆಂಪು

ಕೆ.ವಿ. ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್ ಪ್ರಾ.

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೪೪

All Rights Reserved by the Author.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ,
ಮುದ್ರಣಕಾರರು : ಮೈಸೂರು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್,
ಮೈಸೂರು ಸಿಟಿ.

ವಿವರ

	ಪುಟ
೧. ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ ೧
೨. ಮೈಸೂರು-ಬೀಹಾರ ೫
೩. ತಣ್ಣೆಳಲು ೯
೪. ಯಂತ್ರರ್ಷಿ ೧೦
೫. ರೈತನ ದೃಷ್ಟಿ ೧೩
೬. ಗೊಬ್ಬರ ೧೪
೭. ಧ್ರಾಂ ಧ್ರೀಂ ಧ್ರಾಂ ೧೭
೮. ಯಾವಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು ? ೨೧
೯. ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ ೨೨
೧೦. ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ಬೇಗ ಬನ್ನಿ ೨೩
೧೧. ಹೊಸಬಾಳಿನ ಗೀತೆ ೨೪
೧೨. ರಕ್ತತರ್ಪಣ ೨೫
೧೩. ಸುಮುಹೂರ್ತವೋ ಇಂದೆ ! ೨೭
೧೪. ಭರತಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ ೨೭
೧೫. ಮೃತವಾಗಿಹೆಯಾ ಚಿಃ, ಓ ಹೃದಯಾ ೨೮
೧೬. ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ ? ೨೯
೧೭. ಹಂವೆಯ ಭೀಮ ೩೧
೧೮. ಸಾಯುತಿದೆ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರರಿ ! ೩೨
೧೯. ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ ಕರ್ನಾಟಕ ೩೩
೨೦. ಶಿಲಾಭೇರಿ ೩೪
೨೧. ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಹರಕೆ ೩೬
೨೨. ವೀರನ ಕನಿಕರ (ನಾಯಿ-ನೆಪೋಲಿಯ) ೩೮
೨೩. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮೇಘರಾಹು ರವಿಯ ನುಂಗಿದೆ ೪೦
೨೪. ರೈಲ್ ರಸ್ತೆ ೪೧
೨೫. ಕೂಸಿನ ಕನಸು ೪೩

ಪುಟ

೨೬. ಸಾಯುವ ಸಂದೇಹವಾದಿ ೪೬
೨೭. ನಾಸ್ತಿಕನ ಪ್ರೇಮಭಿಕ್ಷೆ ೪೮
೨೮. ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯ ೪೯
೨೯. ಕ್ಲೈಬ್ಯವನು ಸಂಹರಿಸೋ ೫೦
೩೦. ಕಾವಿಯನುಟ್ಟ ತರುಣನೊಬ್ಬನಿಗೆ ೫೦
೩೧. ವಚನ ಬ್ರಹ್ಮ ೫೨
೩೨. ಮುದುಕರಾದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೊಬ್ಬರಿಗೆ ೫೩
೩೩. ಕೀರ್ತನೆಯ ಪುಹಿಮೆ ೫೪
೩೪. ದೇವರು-ಪೂಜಾರಿ ೫೫
೩೫. ದೇವರು ಸೆರೆಯಾಳು	✓ ೫೭
೩೬. ಹೂವು-ದೇವರು	✓ ೫೮
೩೭. ಮೊದಲನೆ ದೇವರು ಈ ಹಣ್ಣು ದುಕಿ ೬೦
೩೮. ಕವಿಯ ಕೀರ್ತಿ ೬೧
೩೯. ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲ ೬೩
೪೦. ವರಕವಿಯ ಪಂಥ ೬೩
೪೧. ಕೈಮುಗಿ ಈ ತಂತಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ೬೪
೪೨. ಕವಿಯ ಹೃದಯವೊಂದು ವೀಣೆ ೬೫
೪೩. ರೈಲ್ ಗಾಡಿಯ ಕಿಟಕಿ ೬೬

ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ

ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ,
ಮನಸಿನಲ್ಲಿ;
ಬಂದಿರಲು ಗಾಢನಿದ್ದೆ,
ಕನಸಿನಲ್ಲಿ!—

ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲಿಲ್ಲ: ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಎಲ್ಲ!
ಆಳ್ವರಸರಲ್ಲಿಲ್ಲ: ಅರಸರೇ ಆಳ್ವೆಲ್ಲ!
ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಗಳಿಲ್ಲ; ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳಿಲ್ಲ;
ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಅಲಸಗಾರನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಳಿಲ್ಲ;
ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಉಸಿರು! ಕೆಲಸವೇ ಬಾಳೆಲ್ಲ!
ಆಳು ತನಗಾಗಿ ತಾ ದುಡಿಯಬಾರದು ಅಲ್ಲಿ:

೧೦

ದುಡಿಮೆಯನಿಬರಿಗಾಗಿ; ತಾನೊಬ್ಬನನಿಬರಲ್ಲಿ!

ಸರ್ವಮನುಜರಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ

ಎಂಬ ಸಮದೃಷ್ಟಿ!—

ಎಲ್ಲವರ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಯ್ಯಬೇಕೆಲ್ಲ;

ಆದರೂ ಸುಖಗಳೆನಗೊಬ್ಬರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ!—

ಕೈಯ ಗೆಯ್ಯೆಯ ಬೆವರು ದಣಿವುಗಳಿಗದು ಬೀಡು.

ಕನಸೆಂದರಾಗದವರಿಗೆ: “ತಳ್ಳು! ಕನಸನಾಚೆಗೆ ದೂಡು!”

ಆದರೂ ಮುಂದೆ ಸೊಗವಹುದೆಂಬ ಹೆಗ್ಗನಸಿನಡಿಗಳಲಿ

ಕನಸಿನಾ ಹಗೆಗಳೆಲ್ಲರು ಕುರಿಗಳಂತೆ ಬಲಿ!

ನೋಡುವವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಜೈಲು;

೨೦

ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಬರಲಿರುವ ಸೊಗಕೆ ಸುಗ್ಗಿಕೊಯಿಲು!

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕೂಡಿ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದೆ;

ನೋಡಿದಂತೆಲ್ಲ ನಾ ಬೆಪ್ಪು ಬೆರಗಾದೆ:

ಯಂತ್ರನಾಗರಿಕತೆಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಬುದ್ಧಿ
 ತಾನಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿತ್ತು ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿ.
 ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಗರದಲ್ಲಿ,
 ಪಂಕ್ತಿ ಪಂಕ್ತಿಯ ಯಂತ್ರವೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ.
 ದೇಶವೆಲ್ಲವು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆ;
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನು ಯಂತ್ರದಂತಿದ್ದಾನೆ !
 ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಸೊಲ್ಲು : ೩೦
ಹರಟೆಯಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದರೆ ಶಿಕ್ಷೆ—ಗಲ್ಲು !
 ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಮತ್ತೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ :
 ಸೋವಿಯಟ್ ವೈಷ್ಣವರ ಧರ್ಮಕದು ಪರಮ ಪ್ರಪತ್ತಿ !
 ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ನಾನೊಂದು ಸೊಲ್ಲು ;
 ಎಲ್ಲಿಯಾದರು ತಪ್ಪಿ ನುಡಿದರೆ ತಲೆಗೆ ಕಲ್ಲು !
 ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕೂಡೆ ನಡೆದು ಮುಂದೆ
 ಕಂಡು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು ನಾನೆಂದೆ :
 “ ಏನದಾ ಕರಡಿ ಕಪಿಗಳ ದೊಡ್ಡ ಮಂದೆ
 ತಿರುಗುತಿದೆ ಬಯಲಿನಲಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ? ”
 ಹೇಳಿದನು ಅವನು ಕನಿಕರದ ನಗೆಗೂಡಿ ೪೦
 ಪೆಚ್ಚಾದ ನನ್ನ ಮೋರೆಯ ತಿವಿದು ನೋಡಿ :
 “ ನರರಾದರೇನಂತೆ ? ಮೃಗವಾದರೇನಂತೆ ?
 ರಷ್ಯದಲಿ ಸೋಮಾರಿಗಡೆಯಿಲ್ಲ, ಕೂಳಿಲ್ಲ ;
 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಚಿಂತೆ !
 ದುಡಿಯದಿರೆ ಮಿಡಿ ಹಕ್ಕಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಳಿಲ್ಲ !—
 ಕರಡಿ ಕಪಿಗಳಿಗಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತಿದೆ ಡ್ರಿಲ್ಲು,
 ಮುಂದೆ ಬರಲಿಹ ಸಮರಕಿಂದೆ ಸಮೆಯುತಿದೆ ಬಿಲ್ಲು—
 ಬಾಕೆಂಬುದೊಂದು ನಿಷ್ಕರುಣ ಮಿಲ್ಲು ;
 ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳದಕೆ ಬೀಸುವಾ ನೆಲ್ಲು ;
 ಎಂಬುದೆಮ್ಮಯ ತತ್ವದಡಿಗಲ್ಲು ! ” ೫೦
 ತಪ್ಪಿ ನುಡಿದರೆ ತಲೆಗೆ ಕಲ್ಲು

ಎಂದು ನಾ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲೊಂದು ಸೊಲ್ಲು.
 ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದೆ ಹೋದೆ ಹೋದೆ ;
 ಅದ್ಭುತದ ಮೇಲದ್ಭುತವ ಕಂಡು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟದಾಡೆ :
 ಕತ್ತಿ ಹಿಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವ್ಯವಾದದ ಬೋಧೆ
 ಭರದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು ;
 ಮತ್ತೊಂದು ತಾಣದಲಿ ಹಂದಿಯೊಂದಕೆ ಕಂಠ ಶಿಕ್ಷೆ ;
 ಕಿರ್ರೆಂದು ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು !
 ಸಾವ್ಯವಾದದ ನೀತಿಯನು ಮೀರಿ ತಿಂದಿತಂತೆ ;
 ಅದರಿಂದ ಆ ಹಂದಿ ಕೃಪಿಟಲಿಪ್ಪಂತೆ !

೬೦

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕರೆಗೆ ಮುಂಬರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ ;
 ಕಾಲು ಕಾಲಿಗೆ ತಗುಲಿ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದೆ.
 ಮೈಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಫಕ್ಕನೆಯ ಮೇಲೆದ್ದು
 ನಿಂತಿರಲು, ಕೇಳಿಸಿತ್ತಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದೊಳೊಂದು ನರಳು ಸದ್ದು.
 ನೋಡಿದರೆ, ಆ ಸಂದಣಿಯ ಗಲಿಬಿಲಿಯ ಹೋರಬಿಯ ಮಧ್ಯೆ,
 ಯಂತ್ರ ಸಂಕುಲ ಕಾರುತಿಹ ಧೂಮಮಧ್ಯೆ,
 ಬಿಡುವಿರದೆ ತಿರುಗುವಾ ಯಾನ ಚಕ್ರದ ಧೂಳಿಯಲ್ಲಿ,
 ಹಸುರೆಂಬ ಮರನೆಂಬ ಹೆಸರಿರದ ಆ ತಾಣದಲ್ಲಿ,
 ಅಯ್ಯೋ ಆ ಬಟ್ಟಬಯಲಿನ ಹಾಳು ಬಹುರಂಗದಲ್ಲಿ
 ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದು ಕರಗಿ ಹದುಗಿ ಕೂತಿತ್ತು ;
 ಕಃಪದಾರ್ಥವದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯಬಾಹಿರವಾಗಿ ನರಳಿ ಕೂತಿತ್ತು !
 ನಳನಳಿಸ ಮಾಮರದ ಕೆಂದಳಿರನುಂಡು
 ಕುಕಿಲುವಾ ಚೈತ್ರದೂತನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯ ಕಂಡು
 ನೋವಿನಿಂದಲುಗಾಡದಾಡೆ ಬಿಕ್ಕಸಗೊಂಡು.

೭೦

ಹೇಳಿತದು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದು
 ಯಂತ್ರ ಸಕ್ಷಿಯ ತೆರದಿನಿಂಚರವ ತೊರೆದು
 ಕರ್ಕಶಧ್ವನಿಯಿಂದೆ ಮೊರೆದು :

“ ಕವಿವರೈ, ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಸಾರ ಕಷ್ಟಗಳನುಳಿದು,
 ಸುಖಗಳನೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು,

ವನವನವ ಸಂಚರಿಸಿ, ಹಾರಾಡಿ, ಹಾಡಿ,
ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ತಿಂದು, ಬೇಟೆದಲಿ ಜತೆಗೂಡಿ,
ಹೆತ್ತು ಸಲಹುವ ಹೊರೆಯ ಹೊಣೆಯನೀಡಾಡಿ,
ಕಾಗೆಗಳ ಗೂಡಿನಲಿ ಮೋಸದಿಂ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಟ್ಟು,
ಮರಿಗಳಾರೈಕೆಯನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು
ನಲಿದಿದ್ದೆ ಕವಿಸ್ತುತಿಯ ಸೂರೆಮಾಡಿ.

೮೦

ಕಾಗೆಗಳೊ, (ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಪೆದ್ದ ಪ್ರೈಲಿಟೀರಿಯಟ್ಟು !)

ಜೈತ್ರದಲಿ ರಟ್ಟಾಗುವನ್ನೆ ಗಂ ಗುಟ್ಟು,
ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳ ಕೂಳನ್ನೆಗೈ ಗುಟ್ಟುಕು ಕೊಟ್ಟು
ಕೋಳುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದು ವಂದು ಜಾರ್ ಇದ್ದ ಯುಗದಲ್ಲಿ !

ಇಂದು, ಈ ವಿಪರೀತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ,

೯೦

ನನ್ನ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಾನೆ ಕಾವಿಗೆ ಕೂತು
ಮರಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೋವಿಯಟ್ ತಾಕೀತು !

ಮರದ ಮೇಗಡೆ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಸಾವ್ಯವಾದಕೆ ಕುಂದು,

ಹಂದಿಗಳ ಕರುಬಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು

ಇಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯನಿಟ್ಟು ಕಾವು ಕೂತಿದ್ದೇನೆ ;

ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಚೊಚ್ಚಲನುಭವಕೆ ಕಾಯು

ತಿದ್ದೇನೆ.”

ಕೋಗಿಲೆಯ ನುಡಿಗಳನು ನಂಬಲಾರದೆ ಮೆಲ್ಲನದನೆತ್ತಿ

ನೋಡಿದರೆ, ಕಂಡುವದೊ ದೂಳಿನಲಿ ಎರಡು ಕರಿತತ್ತಿ !

ಬಾಗಿದೆನ್ನ ಯ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು ಕೋಗಿಲೆಯ ದೀನವಾಣಿ :

“ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯನಾದರೂ ಕದ್ದು ಕೊಂಡೊಯ್ಯು ನಿನ್ನೂರಿಗೆ, ೧೦೦
ಸರಪುಟ್ಟರಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಾದ ಮೈಸೂರಿಗೆ.”

ಪಾಪ ! ಬಡ ಪ್ರಾಣಿ,

ತನ್ನೊಂದು ಮರಿಯಾದರೂ ಹಾಡಿ ನಲಿಯಲಿ ಎಂದು

ಕನ್ನಡದ ಕಬ್ಬಿಗನ ಬೇಡಿತೆಂದು,

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕಣ್ಣೆ ಬೀಳದಂತೆ,

ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯನೆತ್ತಿ, ಜೇಬಿಗಳಿಬಿಟ್ಟು, ನಿಂತೆ

ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬರುವಾ ವೇಳೆ,
ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಗಿಲೆಮೊಟ್ಟೆಯನು ಕೈಯೊಳಾಂತೆ ;
ನೋಡುತ್ತಿರಲದು ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆದಿಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು ;

೧೧೦

ಬಿರಿದಯ್ಯೊ ಚೂರು ಚೂರಾದತ್ತು !

ಏನ ಕಾಣುತ್ತಿಹೆ ನಾನೆನಗೇನು ಭ್ರಾಂತೆ ?

ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದುದ್ಭವಿಸಿದುದು ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂದನಲ್ಲ :

(ಸಾವ್ಯವಾದದ ಮಹಿಮೆ ! ಮೇಣದರ ಬೋಧೆ !

ಸಂತಾನ ಪರಿಣಾಮವನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದೆ !)

ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದೈತಂದುದೇನು ? ಸಿಕಶಿಶುವಲ್ಲ !-

ಮೂಡಿಬಂದೆನ್ನ ಹಿಡಿದನು ಸೋವಿಯಟ್ಟೊಬ್ಬ ಗೂಢಚಾರ !

ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೂ ಕೂಡ ಸಾವ್ಯವಾದ ಪ್ರಚಾರ !

ಮೈಸೂರು-ಬೀಹಾರ

ಭುವನ ಗಗನ ಸರ್ವಗ್ರಾಸಿ

ನಿಶಾಸರಸ್ತೀರದಿ

ಶತಸಹಸ್ರದಲದ ಮಹಾ

ದಿವಾಪದ್ಮ ಮುಕುಳವಹಾ !

ದಳ ದಳ ದಳವರಳುತ್ತಿದೆ

ಪೂರ್ವದಿಶಾ ದೂರದಿ !

ತಿಮಿರ ಜಲತರಂಗರಾಶಿ

ವರುಣ ದಿಕ್ಕಿಗುರುಳಿದೆ.

ಅರುಣತರುಣನಿನಿಯಕಾಂತೆ

ಉಷೆಯು ಹಿಡಿದ ಸೊಡರಿನಂತೆ

ಮುಗಿಲಿನಂಚು ಬಿರುಕುಗಳಲಿ

ಹೊನ್ನಿ ನುರಿಯು ಕೆರಳಿದೆ !

೧೦

ಇಂಪು ಕಂಪು ತಂಪುವೆರಸಿ
ಮೆಲುಗಳಿಯು ತೀಡಿದೆ.

ಸುಪ್ರಭಾತ ಪಕ್ಷಿಗಾನ
ಕೇಳುತಲಿದೆ ತಾನತಾನ :
ನೀರವತಾ ನೀರಧಿಯಲಿ
ನಾದವೀಚಿ ಮೂಡಿದೆ !

ಥರ ಥರ ಥರ ಕಂಪಿಸುತಿನೆ
ತಳಿರ್ದಳರಳಿನರದಲಿ.
ಕಿರಣದೀಪ್ತ ಬಾಲಪರ್ಣ
ಗಳಲಿ ನೋಡು, ರಕ್ತವರ್ಣ !
ಚಿಮ್ಮುತಿಹುದು ರಸದ ಬುಗ್ಗೆ
ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿಯರದಲಿ !

೨೦

ಇಂದುವದನೆ ಕುಂದರದನೆ,
ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪಸಿ !
ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ನಡುಗಿತಂತೆ ;
ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಮಡಿದರಂತೆ :
ರಕ್ತನಖಿ, ರಕ್ತಮುಖಿ,
ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿರಾಕ್ಷಸಿ !

೨೦

ನೆಲವು ನಡುಗಿ ಮನೆಗಳುರುಳಿ
ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರು
ತಾಯಿ ಕೂಸು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು
ಸತ್ತರಯ್ಯೊ, ಮುಚ್ಚಿ ಮಣ್ಣು !
ಏಕೆ? ಇದಕೆ ಹೊಣೆಯದಾರು ?
ಯಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು ?

ಕೆಲರು ಹೇಳಬಲ್ಲರಂತೆ !
ಏನು ಹೇಳಬಲ್ಲರು ?
ನಡುಗಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದನೆ

‘ ಭೂಮಿಕಂಪ ’ ಎನಲು, ಅದನೆ
ವಿವರವೆಂದರಾಯಿತೀನು ?

೪೦

ಬರಿಯ ಮಾತುಗಳ್ಳರು !

ಇಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿಹುದು ತಳಿರು ;

ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನ, ಚೊಕ್ಕಟ !

ಇಲ್ಲಿ ಉಲಿಯುತ್ತಿಹುದು ಹಕ್ಕಿ—

ಅಲ್ಲಿ ? ತೊಲೆಯ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ

ಕಂದನಪ್ಪಿದಮ್ಮನೊರಲೆ,

ಗೋಳೆಗೋಳು ಅಕ್ಕಟಾ !

ಒಬ್ಬ ದೇವರೊಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿ ;

ಅದರೊಳಿಷ್ಟು ಭೇದವೆ ?

೫೦

ಒಂದು ಕಣ್ಣೆ ಬೆಣ್ಣೆತಿಕ್ಕಿ,

ಒಂದು ಕಣ್ಣೆ ಸುಣ್ಣವಿಕ್ಕಿ,

ಒಂದು ನಗಲು, ಒಂದು ಅಳಲು,

ಅವನಿಗೊಂದು ಮೋದವೆ ?

ಭೀತಿ, ಶೋಕ, ಸರ್ವನಾಶ,—

ಇದುವೆ ಮತಿಯ ಉತ್ತರ :

ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಿಹನು ಸೂರ್ಯ,

ಜಗವಿದೊಂದು ಹಗೆಯ ಕಾರ್ಯ,

ಪ್ರಕೃತಿ ಹೃದಯ ಬರಿಯ ಕ್ರೌರ್ಯ, —

ಇದೆ ವಿಚಾರದುತ್ತರ !

೬೦

ಆದರಾಲಿಸಿದೆಯ ನಾಣಿ

ಬೇರೆ ಕಥೆಯ ಹೇಳಿದೆ ;

ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟವೆಲ್ಲ ಬರಲಿ,

ನೋವು ಸಾವು ಏನೆ ಇರಲಿ,

ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಖ ಪರಮಸುಖ

ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿದೆ !

ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದನಂತ ಚಲನೆ,
 ಅಖಂಡ ಪ್ರಾಣವಾಹಿನಿ.
 ಕ್ಷಣವ ಕಣವನರಿವ ಬುದ್ಧಿ
 ಕಾಲದೇಶನದಿಯೊಳದ್ದಿ
 ಹೊಕ್ಕು ಹರಿದು ತಿಳಿಯಲರಿದು :
 ಅಗವ್ಯವದಕೆ ವಾಹಿನಿ !

೭೦

ಶಿಲ್ಪ ಕೃತಿಯ ರಚನೆ ಸಾಕು
 ಶಿಲ್ಪಿವರನ ನಂಬಲು.
 ಅಗ್ನಿ ಮೇಘವೊಂದರಿಂದ
 ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದ
 ಸಾಕ್ಷಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ ಸಾಕ್ಷಿ
 ನರನ ಎದೆಯ ಹಂಬಲು !

ಮುಳಿಯಬೇಡ, ಹಳಿಯಬೇಡ ;
 ಶಾಂತಿ ಬಂದೆ ಬರುವುದು.
 ಕೇಡು ತುತ್ತತುದಿಯದಲ್ಲ ;
 ಬೇವಿನಾಚಿಗಿಹುದು ಬೆಲ್ಲ.
 ಕೇಡು ಲೇಸುಗಳನು ಮಾರಿ
 ಮಹಾನಂದವಿರುವುದು !

೮೦

ವೃತ್ತರ ಗತಿಯೆ ? ಚಿಂತೆಯೇಕೆ ?
 ಅಲ್ಲಿರುವುದೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ !
 ಇಂದು (ಮುಂದೆ ಏನೆ ಬರಲಿ)
 ನರಗೆ ನರನ ನೆರವು ಇರಲಿ !
 ಇಲ್ಲಿ ಒಲಿದರೊಲಿವೆವಲ್ಲಿ :
 ಇಲ್ಲಿರುವುದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ !

೯೦

ತಣ್ಣೆಳಲು

ಆ ಮರದ ತಣ್ಣೆಳಲು !

ಹುಲ್ಲು ಮೈದಾನದಲಿ ನೋಡೆನಿತು ಇಂಪಾಗಿ,
ಕಂಗಳಿಗೆ ತಂಪಾಗಿ, ಸೊಂಪುದಳಿರಿನ ಪ್ರೀತಿ
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕಾಣ್ಯಗೊಳಗಾದ ರೀತಿಯಲಿ
ಹಸರಿಸಿದೆ, ಮರದೊಂದು ಆಹ್ವಾನವೆಂಬಂತೆ,
ಬಿಸಿಲ ಮರುಭೂಮಿಯಲಿ ನೆಳಲ ಮರುವನದಂತೆ !
ಓ ಮರವೆ, ಆ ನೆಳಲು ನಿನತೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯ ;
ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ ; ನಿನ್ನ ಆತ್ಮದ ಒಂದು ಔದಾರ್ಯ !
ನಿನ್ನ ಮೇಣಿನನ ಸಂಭೋಗದಿಂದುದಿಸಿರುವ
ಒಂದು ಆನಂದ ಶಿಶು ! ನಿನ್ನ ಮನಸಿನ ಕನಸು !

೧೦

ಗಾಳಿಯಲಿ ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದೆ ಹುಲ್ಲು ಹಿನ್ನೆಂಬ
ಮೃದುನಾದದಿಂದ ಚಾಮರವಿಕ್ಕುವಂದದಲಿ,
ಬಯಲು ಮಲಗಿರೆ ತನ್ನ ದೀರ್ಘಕಾಯವ ಚಾಚಿ !
ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದೆ ಹಸು ನೆಳಲಿನಲಿ ನೆಳಲಾಗಿ
ಕಣ್ಣಿನರೆಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿ. ಅದರ ನೆಳಲಿನ ತೆರದಿ
ಕರುವಿಹುದು ಪಕ್ಕದಲಿ ತಾಯ ಮೈಸೋಂಕಿನಲಿ !

ಸವಿನೆಳಲೆ, ತಳಿರು ಬಿಸಿಲಿನ ತರುದಿನೇಶರಿಗೆ
ಜನಿಸಿರುವ ಹಸುಳೆ, ನಾ ನಿನ್ನ ಔದಾರ್ಯದಲಿ
ಎನಿತು ಸಲ ನಿಂತಿರುವೆ ! ಆವಾವ ರೀತಿಯಲಿ
ಬಣ್ಣಿಸಿಹೆ ! ಒಮ್ಮೆ, ನಿನ್ನನು ದಾಸನೆಂದಾಡಿ
ನಿಂದಿಸಿಹೆ, ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನು ಹಳಿದಿರುವೆ
ಚಿತ್ತ-ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಹ್ನೆ ಯದು ಎಂದು ; ಕರ್ತವ್ಯ
ದಾಸ್ಯಗಳಿಗನಿತೇನು ಬಾಹ್ಯ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ.
ಅಂದು ಬಾಹ್ಯವ ನೋಡಿ ಅಣಕಿಸಿದೆ, ನಿಂದಿಸಿದೆ ;
ಇಂದು ಅಂತರಂಗವ ಹೊಕ್ಕು ಸುಖಿಸುವೆನು
ನಿನ್ನ ಈ ನಿಷ್ಠೆಯಲಿ ; ನೆಳಲು ನಿನ್ನಯ ನಿಷ್ಠೆ !

೨೦

ದಾಸ್ಯವಲ್ಲ ! ಕವಿಯ ಭಾವದ ಮುಕ್ತಿ ಭಂದಸಿನ
ಸೃಂಖಲೆಯ ಬಂಧನಕೆ ಸಿಲುಕಿದೊಲು ತೋರುತಿದೆ ;
ಆದರಾ ಬಂಧನವೆ ಅದರ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಶಕ್ತಿ.

ಏತಕೆನೆ, ಮಾಯೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಆಳು. ಅದರಂತೆ

೩೦

ನಿನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾನಂದದುದ್ಭಾಸವದು
ನೆಳಲಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ ಹಸುರು ಬಯಲಲಿ ಮಲಗಿ ;
ಬಳಿಗೆ ಬಂದವರನೂ ನಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಸಾದರದಿ !

ಸವಿನೆಳಲೆ, ನನ್ನ ಆ ದರ್ಶನವ ಮರೆತುಬಿಡು.
ನನ್ನ ಇಂದಿನ ದರ್ಶನಕೆ ಮನ್ನಣೆಯ ಮಾಡು !

ಯಂತ್ರರ್ಷಿ

ಪ್ರಾಣ ಮೇಣಾಕಾಶಗಳ ಮಹದ್ಗರ್ಭದಿಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನು ರಚಿಸಿದಾ ಪರಮ ಪರಮೇಷ್ಠಿ,
ಯಂತ್ರವಿದ್ಯಾಕಲಾಕೋವಿದಂ, ಮಂತ್ರನಿಧಿ,
ಮುನ್ನ ಮಾದಿಯಲಿ ತನ್ನಾತ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂ
ಸ್ವಾನಂದ ವ್ಯಕ್ತಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂ, ಧರ್ಮದಿಂ
ವಿಾರಲರಿಯದ ಕತೋರತರ ನಿಯಮಂಗಳಿಂ
ಬಂಧಿಸಿದನೆಲ್ಲಮಂ ಋತವಜ್ರಪಂಜರದಿ.
ತನ್ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮೂರ್ತಿ ತಾಂ ನೆಲಸಿಹಂ
ಸರ್ವನಿಯಮಾತೀತನಾಗಿ ; ಋತರಕ್ಷಕಂ
ತಾನಾಗಿ ; ನಿಯಮದುಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕಂ
ತಾನಾಗಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯಾತನ ಭೀಷಣಾಣತಿಗೆ
ತಲೆಬಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಕ್ರಮದಿಂದೆ. ನೆಲದಲ್ಲಿ
ಹೊರಳುತ್ತಿಹ ಹುಡಿಯಿಂದೆ ಹಿಡಿದು ತಾರಂಬರಂ
ಆ ಪರಮ ಯಂತ್ರಜ್ಞ ಮಂತ್ರ ಸಂಮೋಹದಲಿ
ಮುಗ್ಧರಾಗಿಹರು. ಅವಿಧೇಯತೆಗೆ ತಾವಿಲ್ಲ.

೧೦

ಯಾರೆ ಕಾಣಲಿ ಬಿಡಲಿ ಬೆಂಕಿಯುರಿಯಲೆ ಬೇಕು ;
 ಯಾರಿರಲಿ ಇರದಿರಲಿ ಗಾಳಿ ತೀಡಲೆ ಬೇಕು ;
 ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು ನಿಶ್ಚಲ ಸರೋವರಂ
 ತನ್ನ ದಡದಲಿ ಬೆಳೆದ ಮರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮಂ
 ತನ್ನ ಹೃದಯದಿ ಧರಿಸಲೊಲ್ಲೆ ನೆನಲಾರದಿದೆ. ೨೦
 ಇಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಬಲ ದರ್ಪ
 ಐಶ್ವರ್ಯವಿನಿತಿರದ ಪಂಚಮನ ಗುಡಿಸಿಲಲಿ
 ಬೆಂಕಿಯು ವಿಧೇಯತೆಯೊಳುರಿವಂತೆ, ಪ್ರಭುವಾಗಿ
 ಲೋಕವನ್ನಾಳುವವನರಮನೆಯ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ
 ಹೆಚ್ಚೇನು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಿಲ್ಲದುರಿವಂದದಲಿ,
 ಅಲ್ಲಿ ಆ ದೂರದಲಿ, ಶತಕೋಟಿ ದೂರದಲಿ,
 ಹೊಳೆವ ಭೀಮಾಕಾರ ತಾರೆಯೊಳುಮಿದರಂತೆ
 ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲಿ ತೊಡಗಿಹುದು.

ಸಭ್ಯತೆಯ

ನರಗೆ ನಂದನವಾಗಿ ನಗೆಸೂಸಿ ನಲಿಯುತಿಹ
 ಈ ಕ್ಷೋಣಿಯಾದಿಕಾಲದೊಳಗ್ಗಿ ಪುಂಜದಲಿ ೩೦
 ನೆಲನೀರು ಗಾಳಿಗಳು ಬೇರಾಗಿ, ಸಸ್ಯಾದಿ
 ಜೀವಗಳಿಗೆಡೆಯಿತ್ತ ಸಮಯದಲಿ, ನಾಗರಿಕ
 ಮನುಜ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸ್ವಪ್ನವನು ಕಂಡವರಬಾರು ?

ಅಗ್ನಿ ಜಲವಾಯುಗಳ ಕಠಿನಕರುಣವ ನಂಬಿ
 ಜೀವವನು ಹೊರೆಯುತಿರ್ದಾ ಮನುಜ ಮೃಗದಿಂದೆ
 ತನ್ನ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯಿಂ ಪ್ರಕೃತಿಯನೆ ಗೆದ್ದು
 ದಾಸ್ಯವನು ನೀಗಿ ಲೋಕೇಶನಾಗಲು ಬಲ್ಲ
 ಸುಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಮೂರ್ತಿ
 ನಾಗರಿಕ ಯಂತ್ರರ್ಷಿಯನು ಮಂತ್ರಿಸಿದರಾರು ?
 ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚಿಗೆ ನಡುಗುತಂದು ಗುಹೆಗೋಡಿದನು ; ೪೦

ಅಂದು ಕೊಚ್ಚುವ ಹೊಳೆಯ ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿದನು ;
ಇಂದದನು ಕಟ್ಟಿ ಕಿಂಕರನಂತೆ ಮಾಡಿಹನು.

ಅಂದು ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಯರು ದೇವರಾಗಿದ್ದವರು
ಇಂದು ಗದ್ದುಗೆಯಿಳಿದು ದಾಸರೆಮಗಾಗಿಹರು.
ಆ ಮೂಢನರನೆಲ್ಲಿ ? ಈ ಯಂತ್ರಖುಷಿಯೆಲ್ಲಿ ?
ಆ ಅನಾಗರನೆಲ್ಲಿ ? ಈ ನಾಗರಿಕನೆಲ್ಲಿ ?

ಯುಗಯುಗಗಳಜ್ಞಾನದಿಂದೆಮ್ಮನುತ್ತರಿಸಿ
ವಿಜ್ಞಾನ ವಿದ್ಯೆಯನು ನೀಡಿ ಕಾಪಾಡಿರುವ
ಓ ಮಾನವನ ಧೀರ ಮತಿಯೆ, ನೀನಿಂದೆಮಗೆ
ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯು ! ನಿನ್ನ ಪೂಜಿಸ ನರರು,
ಯಂತ್ರರ್ಷಿ ಮಾನವರೆ, ಮಂತ್ರರ್ಷಿಗಳು ನಮಗೆ !
ಹೇ ಪುಣ್ಯಯಂತ್ರರ್ಷಿ, ನೀನೈಮ್ಮ ವಿಜಿಗೀಷು
ಮತಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವೆ ; ಅದರಿಂದೆ
ರಾಜರಾಜರ ಹೊಗಳಲಾರದೀ ಕಬ್ಬಿಗನ
ವಾಣಿ ನಿನ್ನನು ಕುರಿತು ಹಾಡುತ್ತಿದೆ ! ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ
ಭೂತಳಾಧಿಪರ ನುತಿ ? ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಮಾನವರ
ಕೊಲೆಗೈವ ರಕ್ತದಾಹಾತುರರ ವೀರಕಥೆ ?
ಜಯಮಕ್ಕೈ ! ಸೊಗಮಕ್ಕೈ ! ಮನುಜ ಜೀವನ ಶಾಂತಿ
ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಯಶೋಲೋಭವಿನಿತಿಲ್ಲದೆಯೆ
ಮೂರ್ಖ ನಿಂದೆಯ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದುಡಿದ ಯಂತ್ರರ್ಷಿ,
ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ! ಶಾಂತಿ ಸುಖವಾಗಲಿ !

೫೦

೬೦

ನಿನ್ನ ತಂತ್ರಕೆ ಮಣಿದು ಹರಿದ ವಾಹಿನಿ ನಿಂತು
ಕೈವೊಲಕೆ ಕೈ ನೀರನೆರೆಯುತ್ತಿದೆ ; ಮರುಭೂಮಿ
ಹಸುರು ನಗೆಯನು ಸೂಸುವುದ್ಯಾನವಾಗುತ್ತಿದೆ ;
ಲೋಹ ಸ್ವಪ್ನವ ಕಾಣುತ್ತೊರಗಿದ್ದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ
ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಾಘಾತದಲಿ ನಿಡ್ಡೆಯಿಂದೆದ್ದು
ಮಾನವಗೆ ಕೈಂಕಧ್ಯವೆಸಗುತ್ತಿದೆ ! ಓ ಖುಷಿಯೆ,
ನೀನು ಮನುಜನ ಮಹಾಮತಿಗೆ ವಿಜಯಪತಾಕೆ !

ಮನುಜ ಮಾನಸ ನಾಕದಿಂದೆ ಧೀ ಗಂಗೆಯಂ
ಭೂಮಿಗಳೆತಂದಿರುವ ನೂತನ ಭಗೀರಥನೆ,
ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ! ಶಾಂತಿಸುಖವಾಗಲಿ !
ವಿಶ್ವೇಶ ಕೃಪೆಯಿಂದೆ ಧೀಶಕ್ತಿ ಚಿರವಾಗಲಿ !

೭೦

ರೈತನ ದೃಷ್ಟಿ

ಕರಿಯರದೊ ಬಿಳಿಯರದೊ ಯಾರದಾದರೆ ಏನು ?

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾವಗಂ ಸುಲಿಗೆ ರೈತರಿಗೆ !

ವಿಜಯನಗರವೊ ? ಮೊಗಲರಾಲ್ವಕೆಯೊ ? ಇಂಗ್ಲಿಷರೊ ?

ಎಲ್ಲರೂ ಜಿಗಣೆಗಳೆ ನನ್ನ ನೆತ್ತರಿಗೆ !

ಕತ್ತಿ ಪರದೇಶಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನೋವೆ ?

ನಮ್ಮವರೆ ಹದ ಹಾಕಿ ತಿವಿದರದು ಹೂವೆ ?

ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗೆ ಸುಖಿಗಳಿಗೆ ರಸಿಕರಿಗಲ್ಲ

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದದು ಕಾಮಧೇನು ?

ನೃಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೊಡನೆ ಮುಡಿಯೊಂದನಾಂತೊಡನೆ

ಕಳ್ಳರೊಡೆಯನು ಕೃಪೆಯ ಮೂರ್ತಿಯೇನು ?

೧೦

ತಂದುಂಡು ಮೆರೆವವರ ಮೆರವಣಿಗೆಗಾನು

ಬಾಯ್ದೆರೆದು ನೋಳ್ವ ಬೆಪ್ಪಾಗಬೇಕೇನು ?

ಹರಕೆ ಯಾರದೊ ? ಹಬ್ಬವಾರಿಗೊ ? ಅದಾವಗಂ

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕಾಳಿಗಾನಲ್ಲೆ ಕುರಿ ಕೊಲೆಗೆ ?

ಕುಯ್ಯರಿಯನೆಂತಂತೆ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ

ಕರುಣೆ ಗರಗಸದಿಂದೆ ಸೀಳುವರು ಬೆಲೆಗೆ.

ಸಾಕೆನಗೆ, ಸಾಕಯ್ಯ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪೂಜೆ :

ಸಿಡಿಮದ್ದಿನಕ್ಷತಿಗೆ ಗುಂಡು ಚರೆ ಲಾಜೆ !

ನೇಗಲಿನ ಮೇಲಾಣೆ ! ಬಸವಗಳ ಮೇಲಾಣೆ !

ನೆತ್ತರಿಲ್ಲದೆ ಸುಕ್ಕಿ ಸೊರಗಿದೆನ್ನಾಣೆ !

೨೦

ಸಾವ್ರಾಜ್ಯ ಶೂರ್ಪನಖಿ ಮೋಹನಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ
 ಮರುಳಾಗೆನೆಂದಿಗೂ, ಸೀತೆ ಮೇಲಾಣೆ !
 ಬಡತನದ ಗೊಬ್ಬರವನನುದಿನಂ ಹೀರಿ
 ಹಿಡಿಸದೋ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯ ಸಿರಿಯ ಕಸ್ತೂರಿ !

ಗೊ ಬ್ಬ ರ

“ ಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲೆ ಬರೆವುದೆ ಕಬ್ಬಮಂ ? ಹಾ
 ಕಡುಕಷ್ಟ ! ಕಲಿಕಾಲಕೇನೇನು ಬಂದವುದೋ ?
 ಸಾಲದೇಂ ಪ್ರಲಯಕಿದೆ ಪೀಠಿಕೆ ? ಇನ್ನೇನು
 ಕಾರಣಂ ಬೇಕಯ್ಯ ನಿನಗೆ, ತಾಂಡವ ಮೂರ್ತಿ,
 ಕಲ್ಪವೃತ್ತಾರವನೆತ್ತಿಬರೆ ? ಇದಕಿಂತ
 ಧರ್ಮವಧೆ ಬೇರುಂಟೆ ? ನಿರ್ಮಲ ಸರಸ್ವತಿಯ
 ವೀಣೆಯಂ ಶೂದ್ರಂ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಗೊಬ್ಬರದ
 ಗುಂಡಿಯನ್ನಗೆಯೆ ಗುದ್ದಲಿಯ ಮಾಡಿಹನಲ್ಲ !
 ಶಿವನೆ, ಭೈರವನಾಗಿ ಬಂದು ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂ
 ಕಿಡಿಗೆದರಿ ಬೂದಿ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿಹೆಯಲ್ಲ ! ”

೧೦

“ ಕವಿತೆ, ಭೂಪಾಲರರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಕೆಸರು
 ಮಾಡಿಕೊಳದೆಯೆ ಮೊಸರನುಣುತಿರ್ದ ಪಂಡಿತರ
 ದಿವ್ಯ ಜಿಹ್ವಾ ಲಸದ್ರಂಗದಲಿ ಕುಣಿದಾಡಿ
 ಸುಳಿದಾಡಿ ನಲಿದಾಡಿದಾ ನೀನು, ಹಾ ! ಇಂದು
 ಕೊಳೆತು ನಾರುವ ರೈತನೊಡಗೂಡಿ ಒದ್ದಾಡಿ,
 ಗಂಧ ಪುನುಗು ಜವಾದಿ ಕಸ್ತೂರಿಗಳನುಳಿದು
 ಸೆಗಣೆಗಂಪಾಘ್ರಾಣಿಸಂತಾಯ್ತೆ ? ಕೋಕಿಲೆಯ
 ಸ್ತೋತ್ರಗೈದಾ ನೀನು ಪಾಳು ಗೂಬೆಯ ಕುರಿತು
 ಪಾಡುವಂತಾಯ್ತೆ ? ಪೆರೆನೊಸಲು, ಕೆಂದುಟೆ, ಕೆನ್ನೆ,
 ಚಂದ್ರಾನನಂ, ಕಮಲನಯನಂ, ಲಸನ್ನಿಲ

೨೦

ಕುಂತಳಂ, ಚಾರು ವಕ್ಷಸ್ಥಳಂ, ನುಣ್ಣು ತೊಡೆ,
ಜಘನಂ ನಿತಂಬಂಗಳಲ್ಲಿ, ಕೆಂದಾವರೆಯ
ಮೆಲ್ಲಡಿಗಳಲಿ ವಿಹರಿಸಿದ ಕಾವ್ಯಪಂಕಜೆಯೆ,
ನಿನಗಿಂದು ಕೆಸರೆ ಮನೆಯಾಗಿದೆಯೆ ? ನಂದನಂ
ಮರುಭೂಮಿಯಾದುದೇ ? ರಣವೀರ ಪಾರ್ಥಿವರ
ರಕ್ತತ್ರಾಣೆಯ ಕರ್ಮಮಂ, ಖಡ್ಗಧನುಗಳಂ,
ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಕೌಶಲಮಂ, ಕಿರೀಟಾದಿ
ವಸನ ಭೂಷಣ ತನುತ್ರ ಶಿರತ್ರ ವಿಭವಮಂ
ವರ್ಣಿಸಿದ ನೀನಿಂದು ನೇಗಿಲಂ ಹಾರೆಯಂ
ಮುಣ್ಣಿಗೆವ ಕಜ್ಜಮಂ ನೆರೆ ವರ್ಣಪಂತಾಯ್ತೆ ?
ದುಷ್ಯಂತ ದಶರಥ ಶ್ರೀರಾಮನರ್ಜುನಂ
ಕೌಶಿಕ ಪರಶುರಾಮ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದ್ಯರಂ
ಬಣ್ಣಿಸಿದ ನೀನು—ಕರಿಸಿದ್ದ ಕಿಟ್ಟಯ್ಯರಂ,
ದುರ್ದಮ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಮಂ, ಮೇಣ್ ಪುರಾಣದಾ
ಲಂಕೆಯನ್ನುಳಿದು, ಹಾ ! ಒಂಟಿಕೊಪ್ಪಲಿನಾಚೆ
ಬೋಡಾದ ಬೋರೆಯಂ, ಮಲೆನಾಡ ಕೊಂಪೆಯಾ
ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳಂ ಕುರಿತ್ತುಲಿವ ಗತಿಯಾಯ್ತೆ ?”

೩೦

“ ಕಬ್ಬಿಲರು ಕಬ್ಬಿಗರು ತಾವೆನುತ್ತಬ್ಬರಿಸಿ
ಬೊಬ್ಬರಿಯೆ ಕಬ್ಬವಾದುದೆ ? ಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲೆ
ಕಬ್ಬವಪ್ಪೊಡೆ ಗಂಡು ಗಬ್ಬವಾದಂತಲ್ಲೆ ?
ಅಬ್ಬಬ್ಬ, ಕಲಿಕಾಲಕೇನಾದರಾಗುತ್ತದೆ ! ”

೪೦

“ ಗೊಬ್ಬರವನಲ್ಲಗಳೆಯುವೆ ಏಕೆ ಮರದ ತುದಿ
ನಲ್ಲಂಪುವೆತ್ತು ತಂಗಾಳಿಗೊಲೆಯುವ ಹೂವೆ ?
ಬೇರುಗಳಿಗಿಲ್ಲದಿರೆ ಗೊಬ್ಬರಂ ಹೇಳಿನಗೆ
ವೃಕ್ಷಕೆಲ್ಲಿಯದು ಹೂವಿನ ಹಬ್ಬ ? ಗೊಬ್ಬರದ
ಜೀವನನೆ ಹೀರಿ ಕೊಬ್ಬಿಹ ಹೂವೆ, ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ
ನೀಂ ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುವೇಂ ? ನಿನ್ನಂತೆ ಗೊಬ್ಬರಂ

ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಬಾರದೆ ಹೇಳು ?
ಹಳಿಯದಿರೋ ; ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ ನೀನು ಕೆಳಗುರುಳಿ
ಗೊಬ್ಬರದೊಳೊಂದಾಗುವಾ ಮುಂದೆ ಕಾದಿಹುದು !

೫೦

“ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿರೋ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿ ಪರಿಮಳಗಳಂ
ಗಂಧ ಅತ್ತರು ಪುನುಗು ಕಸ್ತೂರಿ ಇತ್ಯಾದಿ
ತರತರದ ಭೋಗಮಂ ! ಇನ್ನೇಸು ದಿನ ತಾನೆ
ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಿರದನು ನಾ ಕಣ್ಣಿನಲಿ ಕಾಂಬೆ !
ನಾನು ಮುದ್ರೆ ವಿಭೂತಿಗಳ ಬಳಿದುಕೊಂಬವರು
ಕತ್ತಿಯಂದದಿ ಗದ್ದೆಯಲಿ ಗೆಯ್ದ ಮೈಚಿವರು
ಸುರಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರ ಮಣ್ಣು ಬಳಿದುಕೊಂಬರಿಗಿಂತ
ಮೇಲೆಂಬ ಭಾವ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ !

ನೇಗಿಲ ಕುಳಂ ದೊರೆಯ ಕತ್ತಿಯಂ ಕಿತ್ತೆಸೆದು
ಮುತ್ತಿನುಂಡೆಯ ಮುಡಿದ ಸಿರಿನೆತ್ತಿಯನ್ನು ತು
ಬತ್ತಮಂ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಉತ್ತಮದ ಹೊತ್ತು
ಹತ್ತಿರಕೆ ಹತ್ತಿರಕೆ ಬರುತಿರುವುದೊತ್ತೊತ್ತಿ !

೬೦

ಗೊಬ್ಬರಂ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆರಿದಾ ದಿನಂ
ತನ್ನ ಹೊಗಳಿದ ಕಬ್ಬಿಲನ ಕಬ್ಬಿಗನ ಮಾಡಿ
ಮೆರೆಯುವುದು ! ಅಂದು ಗೊಬ್ಬರದ ಕಂಪೆಲ್ಲರ್ಗೆ
ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯ ತಾನಾದವುದು ! ಏತಕೆನೆ,
ಸಿರಿವೆರಸು ಶಕ್ತಿಯಿರೆ ಗೊಬ್ಬರವೆ ಪರಿಮಳಂ !
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಪುನುಗು ತಾನಾದೊಡಂ ಗೊಬ್ಬರಂ.

ಧ್ರಾಂ ದ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ!

೧

ಘಜನಿಯ ಮಹಮೂದನು ದಂಡೆತ್ತಿ
ಬಂದನು ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಮುಂದೊತ್ತಿ.
ಹಣದ ಪಿಶಾಚಿಯು ರಣದ ಪಿಶಾಚಿಗೆ
ಘಜನಿಯ ದೊರೆಯಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು ;
ಅವನೆಯಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ ಮರುಭೂಮಿಯು
ಕಾಫರ ರಕ್ತವ ಕುಡಿದಿತ್ತು !
ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ
ಬಿದ್ದುವು ಪುಡಿಯಾಗುತ್ತ ನೆಲಕೆ ;
ಗುಡಿಗಳು ಬಿದ್ದು ಮಸೀದಿಗಳೆದ್ದುವು ;
ಸಳಿವಾಯಿತು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲಕೆ.
ಬೆಚ್ಚಿತು ಬೆದರಿತು ವೈದಿಕ ಶಾಂತಿ
ಕೊಚ್ಚಿತು ನಾಡನು ಮ್ಲೇಚ್ಛಕ್ರಾಂತಿ !

೧೦

೨

ಇಂತಿರೆ, ದೂರದ ಗುಜರಾತಿನಲಿ,
ಮುಸ್ಲಿಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಹುದೂರದಲಿ,
ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯ ತಾನು
ಪಾವನ ಏಕಾಂತದೊಳಿತ್ತು.
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೈಲಾಸವೋ ಇದು ಏನು ?
ಎಂಬಂದದಿ ಅದು ಮೆರೆದಿತ್ತು !
ಚಿನ್ನದ ಗೋಪುರ, ರನ್ನದ ಗೊಂಬೆ !
ಅದರೈಸಿರಿಯನು ನೀನೇನೆಂಬೆ ?
ಅಲಕಾವತಿಯೂ ಅನುರಾವತಿಯೂ
ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿ ರತಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ
ಎಲ್ಲವು ಎಲ್ಲರು ಆ ದೇಗುಲದಲಿ

೨೦

ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು ಮಂತ್ರದ ಬಲದಲಿ !
 ಗುಜರಾತಿನ ಆ ಮೂಲೆಯಲಿ
 ದೂರದ ಮೂಲೆಯಲಿ !

೩

ದೂರದ ಗುಡಿಯದು ತುರುಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ
 ಬೀಳದು ಎಂದಾಲೋಚಿಸಿ ತಣ್ಣಗೆ
 ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು,
 ಮಂತ್ರಗಿಂತ್ರಗಳ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದರು
 ಆ ನಿಲಯದ ಪೂಜಾರಿಗಳು,

೩೦

ದೇವರ ಸೋಮಾರಿಗಳು !
 ಇಂತಾಲಸ್ಯದೊಳಿರುತ್ತಿರೆ ಬುದ್ಧಿ
 ಬಂದಿತು ತುರುಕರ ದಾಳಿಯ ಸುದ್ದಿ.
 ಕಂಪಿಸಲವರಾ ಡೊಳ್ಳಿನ ಕುಪ್ಪೆ
 ನಡುಗಿತು ಪಾರ್ವರ ಶ್ರೀರುದ್ರಾಕ್ಷಿ!
 ತಲೆಗಾವರಿಸಿತು ಬೆಪ್ಪು !
 ಮುಖಕಾಯಿತು ಕಪ್ಪು !

೪

ಒಡನೆಯೆ ಅರ್ಚಕರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ
 ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು ;
 ಶಾಸ್ತ್ರವನೆಲ್ಲಾ ಕೇರಿ ತೂರಿ
 ಬಹು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರು.
 ದಿನ ದಿನ ದಿನವೂ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ
 ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ನಗವಿಟ್ಟು
 ಪೂಜಿಸಿದರು ಮಾಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕೆ
 ಅನ್ನದ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು !
 ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಗಳ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ ;
 ರಣದಾಳುಗಳನು ಕೂಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

೪೦

ಶತ್ರು ವಿನಾಶಕ ಮಂತ್ರವನೊಂದನು
ಹಗಲಿರುಳೂ ಹುಡುಕಿದರೆಲ್ಲ !

೫೦

ಕಡೆಗೊಬ್ಬನೆ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು
ಭೀಷಣ ಮಂತ್ರವು—‘ ಧ್ರಾಂ ಧ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ ! ’

ಆ ಮಂತ್ರದ ವಂಶವನೇನೆಂಬೆನು ?

ಅದರ ಪಿತಾಮಹ—‘ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ! ’

ಮಂತ್ರದ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೇರೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಆಲಿಸಿ ಪೂಜಾರಿಯ ಸೊಲ್ಲ :

“ ಓ ಸೋದರರೇ ಬೆದರುವುದೇತಕೆ ?

ಖಡ್ಗಗಿಡ್ಡಗಳ ನೆರವೂ ಏತಕೆ

ಈ ಮಂತ್ರದ ಬಲವಿರೆ ನಮಗೆ ?

ಮ್ಲೇಚ್ಛರ ಖಳದಳವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ,

೬೦

ಸಾಸಿರ ಸಾಸಿರ ಸಾಸಿರವಿರಲಿ !

ಒಂದೆ ಮಂತ್ರದಲಿ ಎಲ್ಲರ ಕೊಂದು

ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನು ಮಾಡುವೆ ಸಿಂಧು.

ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರದಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನು

ಬೀರಿದ ಕೂಡಲೆ ಮುಸಲರು ಚಿತೆಯನು .

ಸೇರುವರಯ್ಯಾ ಸೇರುವರು ;

ಸುಮ್ಮನೆ ಚೀರುವರು !

ನಮ್ಮಾ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಯುಕ್ತಿಯ,

ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದ ಭಕ್ತಿಯ,

ನಮ್ಮ ಸುಧಾಕರ ಮೌಳಿಯ ಶಕ್ತಿಯ

೭೦

ಮೂರ್ಖರು ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ಬಲ್ಲವರೆ ?

ಕ್ಷಾತ್ರಶಕ್ತಿಯನು ಗೆದ್ದಂದದಲಿ

ಬ್ರಾಹ್ಮ ತೇಜವನು ಗೆಲ್ಲುವರೆ ? ”

ಕೇಳಿ ಪುರೋಹಿತರೆಲ್ಲರು ಹಿಗ್ಗಿ

ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಮಣಿದರು ಬಗ್ಗಿ !

೫

ಯಾಗಕುಂಡವನು ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿ,
 ಯಜ್ಞಯೂಪವನು ಶೀಘ್ರದಿ ಹೂಡಿ,
 ಅಗ್ನಿ ದೇವನನು ಸ್ಥಾಪನೆಗೈದು,
 ತುಪ್ಪಗಿಪ್ಪಗಳ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹುಯ್ದು,
 ಮೇಷವನೊಯ್ದು, ಮರ್ದಿಸಿ ಹೊಯ್ದು,
 ಮಂತ್ರ ಪೂರ್ವಕದಿ ಮಾಂಸವ ಕೊಯ್ದು,
 ಮೈಚ್ಛ ಸೈನ್ಯಗಳ ವಧೆಗಾಗಿ
 ತಿಂದರು ತೇಗಿ !

೮೦

ಇಂತಿರೆ ದೂರದಿ ಕೇಳಿತು ಸದ್ವು,
 ಅರ್ಚಕರೆಲ್ಲರು ನಡುಗಿದರೆದ್ದು.
 ಏನಿದು ಎನುತಿರೆ ಬಂದಿತು ಸೈನ್ಯ,
 ಘಜನಿಯ ಮಹಮೂದನ ಸೈನ್ಯ !

ವೀರ ಕರಾಳ ಭಯಂಕರ ಭಟರು,
 ವೃತ್ಯು ದೇವತೆಯ ಕೆಚ್ಚಿನ ನಟರು
 ಖಡ್ಗ ಭಲ್ಲೆಗಳ ಕೈಯೆತ್ತಿ

೯೦

ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರೈ ಮೇಲೊತ್ತಿ !
 ಗುಡಿಯನು ನುಗ್ಗಲು ಮುಸಲರ ದಂಡು
 ಶ್ರದ್ಧಾ ಪೂರ್ವಕ ಅರ್ಚಕ ಹಿಂಡು
 ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನು ಕೈಕೊಂಡು

ತಳಿಯುತ್ತೊರಲಿತು “ಧ್ರಾಂ ಧ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ !”
 ಗುಡಿಯ ಗೋಡೆಗಳು ಕಲ್ಲುಗೊಂಬೆಗಳು

ಮರುದನಿಗೈದವು “ಧ್ರಾಂ ಧ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ !”
 ಆದೊಡೆ ಮೈಚ್ಛರು ಮಡಿಯಲೆ ಇಲ್ಲ;
 ಸತ್ತರು, ಪಾಪ, ಪುರೋಹಿತರೆಲ್ಲ.

ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತು ದೇವರ ಮನೆಗೆ;
 ಮುಸಲರ ಕೈಸೇರಿತು ಸಿರಿ ಕೊನೆಗೆ.
 ಸೋಮೇಶ್ವರ ಸಂಪತ್ತಿನ ಲಿಂಗ

೧೦೦

ಕ್ಯಾಯಿತು ಮುಸಲಾಘಾತದಿ ಭಂಗ !
 ಧೂರ್ತರ ದಾಳಿಗೆ ಗುಡಿ ವಿಗ್ರಹಗಳು
 ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದುವು ಗೋಪುರ ಗೃಹಗಳು.
 ಎಸೆಯಿತು ಮುಸಲರ ಜಯಭೇರಿ,
 ವೀರರ ಜಯಭೇರಿ !

೬

ಗುಡಿ ಹಾಳಾದರೆ ಏನಂತೆ ?
 ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅದೆ ಚಿಂತೆ ?
 ನಶ್ವರ ಕಾಂಚನ ಹೋದರೆ ಹೋಯಿತು !
 ಮಂತ್ರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು !
 ಎಂತೆನೆ, — ಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಂದೆಲ್ಲಿ ? —
 ಆ. ಖಲ ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ಸತ್ತೇ ಸತ್ತರು ! —
 ಬಹು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ !

೧೧೦

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು ?

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು ?
 ಎದೆಯ ದನಿಗೂ ಮಿಗಿಲು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹುದೇನು ?
 ಎಂದೊ ಮನು ಬರೆದಿಟ್ಟುದಿಂದೆಮಗೆ ಕಟ್ಟೇನು ?
 ನಿನ್ನೆ ದೆಯ ದನಿಯೆ ಋಷಿ ! ಮನು ನಿನಗೆ ನೀನು !
 ನೀರಡಸಿ ಬಂದ ಸೋದರಗೆ ನೀರನು ಕೊಡಲು
 ಮನುಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವೆನಗೊರೆಯಬೇಕೇನು ?
 ನೊಂದವರ ಕಂಬನಿಯನೊರಸಿ ಸಂತ್ಯಸುವೊಡೆ
 ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವದಕಿರಲೆ ಬೇಕೇನು ?
 ಪಂಚಮರ ಶಿಶುವೊಂದು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತಿರೆ
 ದಡದಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ನಾನು

೧೦

ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದೆಂದು
ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವದೇನು ?

ಅಂತು ಮನು ತಾನು ಹೇಳಿರಲಾರನಯ್ಯಯ್ಯೊ !
ಹೇಳಿದ್ದರವನನೂ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳೆ ಸುತ್ತಿ,
ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ನರಕ ಬಂದರು ಬರಲಿ,
ಎದೆಯ ಧೈರ್ಯವ ಮಾಡಿ ಬಿಸುಡಾಚೆಗೆತ್ತಿ !

ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ನರಕ ಬರುವುದು ಇಲ್ಲ ;
ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳೇನು ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಥವಲ್ಲ.
ಎದೆಯ ದನಿ ಧರ್ಮನಿಧಿ ! ಕರ್ತವ್ಯವದುವೆ ವಿಧಿ !
ನೆಂಬದನು ; ಅದನುಳಿದು ಋಷಿಯು ಬೇರಿಲ್ಲ !

೨೦

ಹಿಂದಿನಾ ಋಷಿಗಳೂ ಮಾನವರೆ ನಮ್ಮಂತೆ,
ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ;
ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ,
ನಮ್ಮ ಹೃದಯವೆ ನಮಗೆ ಶ್ರೀಧರ್ಮಸೂತ್ರ !

ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ

ಹೋಗುತಿದೆ ಹಳೆಕಾಲ, ಹೊಸಕಾಲ ಬರುತಲಿದೆ,
ಬರುತಲಿದೆ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿ ಹೊಸಬಯಕೆಗಳಲಿ.
ಹೋಗುತಿದೆ ಹಳೆಬಾಳು, ಹೊಸಬಾಳು ಬರುತಲಿದೆ,
ಬರುತಲಿದೆ ಕುದಿಗೊಂಡು ತರುಣರೆದೆಗಳಲಿ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ ! ಕೇಳಿ !
ಬೀಸುತಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ರಸಪೂರ್ಣ ಹೊಸಗಾಳಿ
ಭಾರತದ ಬಣಗು ಬಾಳ್ವರವನಲುಗಾಡಿ,
ಉದುರುತಿವೆ ಮುದಿಕಡ್ಡಿ ತರಗು ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳೆಲ್ಲ,
ನಲಿಯುತಿವೆ ನಳನಳಿಸಿ ಹೊಸಚಿಗುರು ಮೂಡಿ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ ! ನೋಡಿ !

೧೦

ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಯವರೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಹೊಲೆಗೆರೆ,
 ಇಂದು ನಂದನವಾಗಿ ನಗುತಲಿದೆ ರಷ್ಯಾ.
 ಗರ್ಜಿಸಲು ತೊಡಗಿಹುದು ಕೇಸರಗಳ ಕೆದರಿ
 ಇದುವರೆಗೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಏಷ್ಯಾ.
 ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಕೇಳಿ!

ಹಳೆಮತದ ಕೊಳೆಯೆಲ್ಲ ಹೊಸಮತಿಯ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ
 ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಲಿ: ಬರಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಬುದ್ಧಿ.
 ವೇದಪ್ರಮಾಣತೆಯ ಮರುಮರೀಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ
 ನೀರರಸಿ ಕೆಡದಿರಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಿದ್ಧಿ.
 ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಬಾಳಿ!

ಹೊಸ ಬಾಳ ಗೀತೆಯನು ದಿಕ್ಕುದೆಸೆ ಬಿರಿವಂತೆ
 ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಹಾಡಿ.
 ಸೇರಿ ನಡೆದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಡೆಯುವವರಾರಿಲ್ಲ;
 ಜಗವೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ನಿಡುದಾರಿ ನೀಡಿ.
 ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಮೂಡಿ!

ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ಬೇಗ ಬನ್ನಿ
 ಗುಡಿ ಚರ್ಚು ಮಸಜೀದಿಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬನ್ನಿ,
 ಬಡತನವ ಬುಡಮುಟ್ಟು ಕೇಳಬನ್ನಿ.
 ಮೌಢ್ಯತೆಯ ಮಾರಿಯನು ಹೊರದೂಡಲೈತನ್ನಿ,
 ವಿಜ್ಞಾನ ದೀವಿಗೆಯ ಹಿಡಿಯ ಬನ್ನಿ.
 ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ಬೇಗಬನ್ನಿ!

ಅದೊ ನೋಡಿ, ರಷ್ಯಾ ಜಪಾನು ತುರ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ
 ಪರೆಗಳಚಿ ಹೊರಟಹವು ಹೊಸಪಯಣಕ್ಕೆ.
 ಬೆಳಗಿಹರು ನೆತ್ತರೆಣ್ಣೆಯ ತಿಳಿವಿನುರಿಯಲ್ಲಿ

ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹಳೆಕೊಳಕು ಬಣಗು ತೃಣಕೆ.
ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರರಣಕೆ!

೧೦

ಸಿಲುಕದಿರಿ ಮತವೆಂಬ ಮೋಹದಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ;
ಮತಿಯಿಂದ ದುಡಿಯಿರೈ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕೆ.
ಆ ಮತದ ಈ ಮತದ ಹಳೆಮತದ ಸಹವಾಸ
ಸಾಕೆನ್ನು ಸೇರಿಸೈ ಮನುಜ ಮತಕ್ಕೆ.
ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ವಿಶ್ವಪಥಕೆ!

ಹೊಸಬಾಳಿನ ಗೀತೆ

“ ಸರ್ವರಿಗೆ ಸಮಬಾಳು ! ಸರ್ವರಿಗೆ ಸಮಪಾಲು ! ”

ಎಂಬ ನವಯುಗವಾಣಿ ಘೋಷಿಸಿದೆ ಕೇಳಿ !
ಯುಗಯುಗದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಭಾರದಿಂದ ಬೆನ್ ಬಾಗಿ
ಗೋಳಿಡುವ ಬಡಜನರೆ, ಏಳಿರೈ ಏಳಿ !
ಶ್ರೀಮಂತರಡಿಗಳಡಿಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿ
ಕುಸಿದು ಕುಗ್ಗಿದರೆಲ್ಲ ಸಂತಸವ ತಾಳಿ !
ಕಂಗೆಟ್ಟ ಸೋದರರೆ, ಬರುತಿಹಳು ಕಾಣಿರೈ
ದಾನವರ ಸೀಳಿ ಅದೊ ವಿಪ್ಲವದ ಕಾಳಿ !

ಇಂದ್ರ ಸಿಂಹಾಸನಕೆ ಬಂದಿಹುದು ಕೊನೆಗಾಲ ;

ಕಳಚಿ ಬೀಳುವುದಿಂದು ನಂದನದ ಬೇಲಿ !

೧೦

ದೇವತೆಗಳಶ್ರೀಲಮೋದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ

ಗೋಚರಿವುದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರ ಕೃಷಿಯ ಕೇಲಿ !

ದ್ರವ್ಯಾನುಕೂಲತೆಯ ಜಾತಿಯಾ ನೀತಿಯಾ

ಪಕ್ಷಪಾತವನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚುವುದು ಬುದ್ಧಿ :

ಮತ್ತೊಂದು ನಾಕವನೆ ನೆಯ್ಯುವರು ಲೋಕದಲಿ

ದೇವರನ್ಯಾಯವನು ಮಾನವರೆ ತಿದ್ದಿ !

ಕೈಲಾಗದವರೆಂಬ ನಾವು ಕೇಳೆಂದೆಂಬ
ಹಣೆಬರಹವೆಂದೆಂಬ ಮೂಢತೆಯ ನೀಗಿ
ಯುಗಚಕ್ರ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಸರ್ವರೂ ಸೇರಿ
ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟೊಮ್ಮೆ ನಸು ಮಾಡಿ ನೆರವಾಗಿ !
ಮೋಹಿನಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮೂರ್ಖ ದಾನವರೆಲ್ಲ
ತಮ್ಮ ಗೆಯ್ಯೆಯ ಪಾಲನೆಯರಿಗೆ ತೆತ್ತು
ಸತ್ತಂತೆ ಸಾಯದಿರಿ : ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಸರಿಂದೆ
ಶ್ರೀಮಂತರೊಡ್ಡು ವಾ ಬಲೆ ನಿಮಗೆ ಮೃತ್ಯು !

೨೦

ಇಂದು ನೆತ್ತರು ಚೆಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಹು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ
ಹೊಟ್ಟೆಗನ್ನವ, ಮೈಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನು ನೀಡಿ.
ಇಂದು ನೋವಾದರೂ ಇಂದು ಸಾವಾದರೂ
ಮುಂದೆ ಬಾಳಿಗೆ ಸೊಗಸು ನೆಮ್ಮದಿಯ ಮಾಡಿ.
ಇಂದು ನೀವೇಳದಿರೆ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ತಾಳದಿರೆ
ನಿಮ್ಮವರ ಬಾಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೇಡಿ !
“ಇಂದು ರಕ್ತದ ಬಿಂದು ಮುಂದೆ ಸೌಖ್ಯದ ಸಿಂಧು !”
ಎಂದು ಸಾಹಸಕೇಳಿ, ಹಿಂಜರಿಯ ಬೇಡಿ !

೨೦

ರಕ್ತ ತರ್ಪಣ

ಸತ್ತವರ ಕರೆಯು, ಓ ಕೂಗುತ್ತಿದೆ, ಅದೊ ಕೇಳು,
ಭೂತಕಾಲದ ಗರ್ಭ ಗೋರಿಯಿಂದ ;
ಅಲಿಸಿಯು ಅದನು ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆಯ ಹೇಳು,
ದೇಶಮಾತೆಯು ಹಡೆದ ವೀರಕಂದಾ ?

“ ಏಳಿರೈ, ಸೋದರಿರ, ನಿಮಗಾಗಿ ಮಡಿದೆಮ್ಮ
ಮರೆಯದಿರಿ, ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ತಮ್ಮದಿರನು.
ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಾವಿದ್ದು ಉಸಿರೆಳೆದು ನಲಿದುಲಿದು
ಒಲಿದೊಲಿಸಿ ಬಾಳಿದೆವು ; ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗೆ
 ರಕ್ತತರ್ಪಣವಿತ್ತು, ಎದೆಯ ಹರಿದು,
 ಹೊರಳಿದೆವು ನೆಲಕೆ. ಓ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದೆವು ನೆಲಕೆ
 ಕೈಯ ಕತ್ತಿಯನೆಸೆದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ,
 ಮತ್ತೆ ಬಾವುಟವೆಸೆದು ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತೆಯ ವಶಕೆ,
 ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಮುಂಬರಿವೆಂದು ನಂಬಿ !
 ಸತ್ತವರ ಆ ನಂಬುಗೆಗೆ ಎರಡನೆಣಿಸದಿರಿ,
 ಹಂದೆಯಾಗದೆ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೋರಿ.

೧೦

ಅಲ್ಲದಿರೆ ಸಾವಿನಲ್ಲಿಯು ಶಾಂತಿಯೆಮಗಿಲ್ಲ :
 ಅಲೆವ ಪ್ರೇತಗಳಾಗಿ ಕೂಗಿ ಚೀರಿ
 ಕಾಡುವೆವು ನಿಮಗೆ ನಿದ್ರೆಯ ಕೊಡದೆ ಚಿರದಿನಂ
 ರಕ್ತತರ್ಪಣಕಾಗಿ ಗಂಟಲಾರಿ !

೨೦

ತನಿಯೆರೆಯಿರೈ ನಿಮ್ಮ ಎದೆನೆತ್ತರನು ಬಸಿದು
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೇವತೆಯ ತೃಷಿತ ಮುಖಕೆ.
 ಇಂದು ಭಾರತಿ ಹಡೆದಳಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನು ಸುಖಕೆ ;
 ಪಶುಗಳೈ ನೀನೆಲ್ಲರವೃತ ಮುಖಕೆ !

“ ಇರಲಿ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ, ಇರಲಿ ರೇಶ್ಮಿಯ ವಸನ,
 ಇರಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ ! ಕೈಗತ್ತಿ ಬರಲಿ !
 ಇರಲಿ ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣು ಮದುವೆಯ ಸೊಗಸು ಶೃಂಗಾರ ;
 ಬರಲಿ ಕಾರಾಗಾರ ! ಮೃತ್ಯುವೈತರಲಿ !

ರಕ್ತ ಹೃದಯದ ಬಿಸಿಯ ರಕ್ತತರ್ಪಣವಿತ್ತು
 ತಣಿಸಿರೈ ಸತ್ತರಾ ಬಯಕೆ ತೆತ್ತು ;

೩೦

ಇಲ್ಲದಿರೆ ನಿಮಗಾಗಿ ಸತ್ತಿಮಗೆ ಸೊಗವಿಲ್ಲ,
 ಬದುಕಿರುವ ನಿಮಗುಮಾ ಬದುಕೆ ಮಿತ್ತು ! ”

ಇಂತು ಸತ್ತವರ ಕರೆ, ಓ, ಕೂಗುತ್ತಿದೆ, ಕೇಳು,
 ಭೂತಕಾಲದ ಗರ್ಭಗೋರಿಯಿಂದ ;
 ಆಲಿಸಿಯು ಅದನು ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆಯ. ಹೇಳು,
 ದೇಶಮಾತೆಯು ಹಡೆದ ವೀರಕಂದಾ ?

ಸುಮುಹೂರ್ತವೋ ಇಂದೆ !

ಬೀಳಲಿ ಮೈ ನೆತ್ತರು ಕಾರಿ ;
ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ ತಲೆಹಾರಿ.
ತಾಯ್ನಾ ಡಿನ ಮೇಲೈಗೆ ಹೋರಿ ;
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸ್ವರ್ಗಕೆ ಏರಿ !

ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೆ ಮೇಲೇಳಿ,
ಕರೆಯುತ್ತಿಹಳದೊ ರಣಕಾಳಿ.
ದೇಶಪ್ರೇಮಾವೇಶವ ತಾಳಿ,
ಖಳವೈರಿಯ ಸೀಳಿ !

ತ್ಯಾಗದ ಯಾಗಕೆ ನುಗ್ಗಿರಿ ಮುಂದೆ,
ಭೋಗದ ರೋಗವ ಬಿಡಿ ಹಿಂದೆ.
ತಡಮಾಡಿದರಮ್ಮನ ನೀಂ ಕೊಂದೆ !
ಸುಮುಹೂರ್ತವೋ ಇಂದೆ !

೧೦

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ,
ನನ್ನ ಪೊರೆವ ತೊಟ್ಟಿಲು,
ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗಿರೆವೆ
ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಲು.

ತುಹಿನ ಗಿರಿಯ ಸಿರಿಯ ಮುಡಿಯ
ಹಿರಿಯ ಕಡಲು ತೊಳೆಯುವಡಿಯ
ವೈರು ಪಚ್ಚಿ ಪಸುರಿನುಡೆಯ
ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ,
ನನ್ನ ಪೊರೆವ ತೊಟ್ಟಿಲು.
ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗಿರೆವೆ
ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಲು.

೧೦.

ಸಿಂಧು, ಯಮುನೆ, ದೇವಗಂಗೆ,
ತಪತಿ ಕೃಷ್ಣೆ ಭದ್ರೆ ತುಂಗೆ
ಸಲಿಲ ತೀರ್ಥ ಪುಣ್ಯರಂಗೆ
ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ
ನನ್ನ ಹೊರವ ತೊಟ್ಟಿಲು.
ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗಿರೆವೆ
ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಲು.

ಮತದ ಬಿರುಕುಗಳನು ತೊರೆವೆ,
ನುಡಿಗಳೊಡಕುಗಳನು ಮರೆವೆ ;
ತೊತ್ತ ತೊಡಕುಗಳನು ಬಿರಿವೆ ;
ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗಿರೆವೆ
ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಲು.

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ
ನನ್ನ ಪೊರೆವ ತೊಟ್ಟಿಲು ;
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸ್ವರ್ಗಕೇರೆ
ಪುಣ್ಯದೇಣಿ ಮೆಟ್ಟಿಲು !

೨೦

ಮೃತವಾಗಿಹೆಯಾ, ಚಿಃ, ಓ ಹೃದಯಾ !

ಮೃತವಾಗಿಹೆಯಾ ? ಚಿಃ, ಓ ಹೃದಯಾ !
ನೋಡದೊ ! ಎಳೇಳಿಂದ್ರ ದಿಗಂತದಿ
ಸುಂದರ ಮಧುರ ಉಷಾ ಉದಯ !

ಅರುಣನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಉಷೆಯ ಕಪೋಲಂ
ಕೆಂಪೇರೆ,
ಕತ್ತಲ್ಗುರುಳಿನ ನೀಲಿಯ ಹಣೆಯಲಿ
ಬಾಡುತಲಿವೆ ತಾರೆ.

ಶ್ಯಾಮಲ ಕಾನನಮಯ ಗಿರಿಕಂದರಗಳ ಮಧ್ಯೆ
ಕಣ್ಣಿಡುತಿದೆ ನಿದ್ದೆ.

ನುಣ್ಣಿನಿ ಬೀರರೆ ನೂರಿಂಚರ ಹಕ್ಕಿ
ಉದಯದ ಸುಖಸಾಗರ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ ತೆರೆಯುಕ್ಕಿ !

೧೦

ನಿನ್ನಲಸತೆಯಾಗಲಿ ಬಾಡುವ ಚುಕ್ಕಿ !
ನಿನ್ನಲ್ಲಸವಾಗಲಿ ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿ !
ಕನಸೊಡೆದೇಳಲಿ ; ಹಿಮಗಲ್ಲಾಗಿ
ನಿದ್ರಿಸ ಜೀವಂ ಜಾಡ್ಯವ ನೀಗಿ,
ಚಿಮ್ಮಲಿ ಚಿರಚೇತನ ರಸವುಕ್ಕಿ,
ಆನಂದದ ನಿರ್ಝರಿಣಿಯ ಜಲ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ !

ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ ?

ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ ?
ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ ?—
ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ,
ಕಾಮಿನಿಯರ ಪೀನವಕ್ಷ,
ಅಮೃತ ಗಂಗೆಯಮಿತ ಪಾನ,
ಅಸ್ಪರೆಯರ ಅಮರ ಗಾನ,
ನಂದನೋನದ್ಯಾಸ ನಸ?—
ಇವುಗಳಿರುವ ಕಟ್ಟುಕತೆಯ
ಮುಗಿಲಿನಾಚೆಲೋಕದಲ್ಲಿ
ನಾಕವಿಲ್ಲಾ !
ನಾಕವಿಲ್ಲಾ !

೧೦

ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ ?
ಸ್ವರ್ಗವೆಲ್ಲಿದೆ ?—
ಹೆರರ ಸುಖದಿ ಸುಖಿಸುವೆನ್ನ
ಸುಖದ ಹೃದಯಕಮಲ ಮಧ್ಯೆ

ಜೇನು ಹೊಳೆಯ ಮಿಂದು ತೇಲಿ
ನಾಕವಲ್ಲಿದೆ !
ನಾಕವಲ್ಲಿದೆ !

ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನು ತಿರಲು ಹಕ್ಕಿ
ಅದರ ಸುಖದ ರಸದಿ ಸಿಕ್ಕಿ
ನಲಿಯಲೆನ್ನ ಆತ್ಮವುಕ್ಕಿ
ಆ ನನ್ನ ನಲ್ಮೆಯಲ್ಲಿ
ನಾಕ ತಾನಿದೆ !
ನಾಕ ತಾನಿದೆ !

೨೦

ಕೆಟಕಿಯೆಡೆಗೆ ಮುದುಕಿ ತಿರುಕಿ
ಬಂದು ನಿಂದು ತಿರುಪೆ ಬೇಡೆ,
ಕೊಡುವ ಕಾಸಿಗನಸೊ ಹರಸಿ
ನಡೆಯೆ, ಅವಳ ಸುಖಕೆ ಸುಖಿಸಿ
ಧನ್ಯವಾಗುವೆನ್ನ ಮನದಿ
ನಾಕ ಮೂಡಿದೆ !
ಮನೆಯ ಮೂಡಿದೆ !

೩೦

ಒಲುಮೆ ಬರಲು ಕೈಯ ಚಾಚಿ
ಅದರ ಮೈಯ ತಬ್ಬಿ ಬಾಚಿ,
ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯನೆ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು
ನನ್ನ ದೆಂಬುದೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು
ಅದರೊಳಾನು ಲೀನವಾಗಿ
ನನ್ನ ಮರೆಯೆ ಬರಿಯನಾಗಿ—
ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲಿದೆ !
ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲಿದೆ !
ಸ್ವರ್ಗವಲ್ಲಿದೆ !

೪೦

ಹಂಪೆಯ ಭೀಮ

ಕೋಟಿ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿ ಬಿಸುಸುಯ್ಯನವನಾರು ?
 ಬಲ್ಲದೆಯ ಮೈಗಲಿಯು ! ಭೀಮನೇನು ?
 ಕಂಬನಿಯ ಕರೆಯುತ್ತ ಮೂಕನಾಗೇಕೆಂತು
 ನಿಂತಿರುವೆ, ಮಾರುತಿಯೆ ? ಮಾತನಾಡು.
 ಬೀರ, ಬೀರರ ಬೀರ, ಕಲ್ಲಾಗಿ ನೀನಿಂತು
 ಹಾಳೂರ ಬಾಗಿಲನು ಕಾಯುತಿಹೆಯೇನು ?
 ಧರಣಿಪರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೈನಿಕರು, ಕಬ್ಬಿಗರು
 ಬಿಟ್ಟಳಿದ ಪಾಳೆಲವ ಕಾಯುತಿಹೆಯೇನು ?
 ಸೊನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಯನಟ್ಟಿ ಶೂನ್ಯತರ ಶೂನ್ಯವನು
 ಮನದಿ ಮರುಕುವನಾಂತು ನೆನೆವೆಯೇನು ?
 ನೀನು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುತಿದೊಡಂ ಹಂಪೆಯಿದು
 ಮುಸಲರಿಂ ಹಸಿಮಸಣವಾದುದೇನು ?
 ನಿನ್ನಣ್ಣ ಹನುಮಂತನಿಲ್ಲಿದೊಡಂ ಬಂದು
 ನಿನಗೆ ನೆರವಾಗಿದನು ಪೊರೆಯಲಿಲ್ಲೇನು ?
 ರನ್ನ ಪಂಪರ ಮಹಾಕಾವ್ಯರಸರಂಗದಲಿ
 ಭಾರತದ ಕೊಳುಗುಳದಿ ನಿನ್ನ ನೋಡಿಹೆನು,
 ಕಂಬನಿಯ ಕರೆವ ಭೀಮನನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ ;
 ಜಯಮತ್ತ ರುದ್ರ ಮಾರುತಿಯ ಕಂಡೆ !
 ನಮಿಸುವ ಹಿಮಾಲಯವ ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಿತನಾದೆ,
 ಹಂಪೆಯಲಿ, ಭೀಮ, ನೀನಳುವುದನು ಕಂಡು !
 ತಿರುಗುವಿ ಗದೆಯೇಕೆ ನಿಷ್ಪಂದವಾಗಿಹುದು ?
 ಮೈಮರೆತು ಗೋಳಿಡುತ ನೀನಾರ ನೆನೆವೆ ?
 ಇಲ್ಲಿಗೈತಹ ಯಾತ್ರಿಕರ ಎದೆಯ ಮೂಷೆಯಲಿ
 ಹಾಳಾದ ಐಸಿರಿಯ ಕಿಚ್ಚ ಮರುಕೊಳಿಸು !
 ಅಣಕಿಸೆಮ್ಮನು, ವೀರ ; ಹೆಂಬೇಡಿಗಳು ನಾವು !
 ನಿನ್ನ ಗದೆಯಾಘಾತದಿಂದೆಚ್ಚಿರುವೆವು !

೧೦

೨೦

ಹೇ ವೀರಮೂರ್ತಿಯೇ, ಹಂಪೆಯಿಾ ಮಸಣದಲಿ
ಭೈರವಾಶ್ರುವ ಚೆಲ್ಲಿ ಮೌನದಲಿ ನಿಲ್ಲು !
ಯಾತ್ರಿಕರ ಹೃದಯದಲಿ ಕೆಚ್ಚೂರಿ, ನೆಚ್ಚೂರಿ,
ಹೆಂಬೇಡಿಗಳನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನೆ ಡೆಗೆ ಗೆಲ್ಲು !

೨೦

ಸಾಯುತಿದೆ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರಿರ !

ಸಾಯುತಿದೆ ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರಿರ,
ಹೊರನುಡಿಯ ಹೊರೆಯಿಂದ ಕುಸಿದು ಕುಗ್ಗಿ !
ರಾಜನುಡಿಯೆಂದೊಂದು, ರಾಷ್ಟ್ರನುಡಿಯೆಂದೊಂದು,
ದೇವನುಡಿಯೆಂದೊಂದು ಹತ್ತಿ ಜಗ್ಗಿ
ನಿರಿನಿಟಲು ನಿಟಲೆಂದು ಮುದಿಮೂಳೆ ಮುರಿಯುತಿದೆ,
ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಬೆನ್ನು ಬಳುಕಿ ಬಗ್ಗಿ !
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಬಲವಿಲ್ಲ : ಮಕ್ಕಳೇ
ಬಾಯ್ತುಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದಿಹರು ಕೆಲರು ನುಗ್ಗಿ !

ಮೊಲೆವಾಲಿನೊಡಗೂಡಿ ಬಂದ ನುಡಿ ತಾಯಿನುಡಿ ;

ಕೊಲೆಗೈದರಮ್ಮನನೆ ಕೊಲಿಸಿದಂತೆ !

೧೦

ತಾಯ್ ಮತ್ತು ಕೊಡುವಂದು ನಿಮ್ಮ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ

ಮೆರೆಯಿತದು ಪೋಣಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನಂತೆ :

ನಿಮ್ಮ ನಲ್ಲಿಯರೊಡನೆ ನಲ್ಲುಡಿಯ ನುಡಿವಂದು

ಕನ್ನಡವೆ ಕಲಿಸುವುದು ತುಟಿಗೆ ಬಂದು :

ನುಡಿವಂದು ನಿಮ್ಮ ಮುದ್ದಿನ ಹಸುಳೆಗಳನೆತ್ತಿ

ಕನ್ನಡವೆ ನಿಮಗೀವುದೊಲವ ತಂದು.

ಇರುವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯನು ಇರುವಲ್ಪ ದ್ರವ್ಯವನು

ಪರಭಾಷೆ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಬೇಡಿ ;

ಹೂಮಾಲೆ ಸೂಡುವೆವು ಕೊರಳಿಗೆ ಎಂದೆನುತೆ

ನೇಣುರುಳನೆಳೆದಯ್ಯಾ ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ.

೨೦.

ಪರಕೀಯರೆಲ್ಲರಾಶೀರ್ವಾದ ಕರವೆತ್ತಿ
ಹರಸುತ್ತ ಬರುವರೈ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ;
ಕಡೆಗದುವೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕರವಾಳವಾಗುವುದು :
ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆ ನಮಗೆ ಕೀಳುತೊದಲು !

ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಸುತನಕೆ ಹಿರಿಸಾಕ್ಷಿ ;
ಗೆಲವಿದ್ದರದಕೆ ನಿಮಗಿಹುದು ಶಕ್ತಿ.
ನುಡಿ ಮಡಿದರೆಲ್ಲರೂ ಮೂಕ ಜಂತುಗಳಂತೆ ;
ಬಾಲವಲ್ಲಾ ಡಿಪುದೆ ಪರಮ ಭಕ್ತಿ !
ಉತ್ತರದ ಕಾಶಿಯಲಿ ಕತ್ತೆ ಮಿಂಚೈತರಲು
ದಕ್ಷಿಣದ ದೇಶಕದು ಕುದುರೆಯಹುದೆ ?
ತಾಯಿತ್ತ ಮೊಲೆಹಾಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮೈಗಾಗದಿರೆ
ಹೊತ್ತ ಹೊರೆ ಬಲಕಾರಿ ನೆತ್ತರಹುದೆ ?

೩೦

ಕಣ್ಣೆರೆಯಿರೇಳಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಮಕ್ಕಳಿರ,
ಗರ್ಜಿಸುವುದನು ಕಲಿತು ಸಿಂಹವಾಗಿ !
ನಖದಂಷ್ಟ್ರ ಕೇಸರಂಗಳ ಬೆಳೆಸಿ ಹುರಿಗೊಂಡು
ಶಿರವೆತ್ತಿ ನಿಂತು ಕುರಿತನವ ನೀಗಿ.

ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ ಕರ್ನಾಟಕ

ಎಲ್ಲಾದರು ಇರು ; ಎಂತಾದರು ಇರು ;
ಎಂದೆಂದಿಗು ನೀ ಕನ್ನಡವಾಗಿರು.
ಕನ್ನಡ ಗೋವಿನ ಓ ಮುದ್ದಿನ ಕರು,
ಕನ್ನಡತನವೊಂದಿರೆ ನೀನಮ್ಮಗೆ ಕಲ್ಪತರು !

ನೀ ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ—ಅದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ;
ನೀನೇರುವ ಮಲೆ—ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ.

ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ

ನೀ ಮುಟ್ಟುವ ಮರ—ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರ ;
ನೀ ಕುಡಿಯುವ ನೀರ್—ಕಾವೇರಿ.

ಪಂಪನನೋದುವ ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆ

ಕನ್ನಡವೇ ಸತ್ಯ.

೧೦

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನಾಲಿಪ ಕಿವಿಯದು

ಕನ್ನಡವೇ ನಿತ್ಯ.

ಹರಿಹರ ರಾಘವರಿಗೆ ಎರಗುವ ಮನ,
ಹಾಳಾಗಿಹ ಹಂಪೆಗೆ ಕೊರಗುವ ಮನ,
ಪೆಂಪಿನ ಬನವಾಸಿಗೆ ಕರಗುವ ಮನ ;—
ಬೆಳ್ಳೊಳ ಬೇಲೂರ್ದಳ ನೆನೆಯುವ ಮನ,
ಜೋಗದ ಜಲಪಾತದಿ ಧುಮುಕುವ ಮನ
ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಹೊಂಪುಳಿವೋಗುವ ಮನ ;—
ಕಾಜಾಣಕೆ ಗಿಳಿ ಕೋಗಿಲೆಯಿಂಪಿಗೆ,
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಗೆ ಕೇದಗೆ ಸೊಂಪಿಗೆ,
ಮಾವಿನ ಹೊಂಗೆಯ ತಳಿರಿನ ತಂಪಿಗೆ
ರಸರೋಮಾಂಚನಗೊಳುವಾತನ ಮನ
ಎಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಏನ್ ? ಎಂತಿದ್ದರೆ ಏನ್ ?
ಎಂದೆಂದಿಗು ತಾನ್—

೨೦

ಕನ್ನಡವೇ ಸತ್ಯ !

ಕನ್ನಡವೇ ನಿತ್ಯ !

ಅನ್ಯವೆನಲದೆ ಮಿಥ್ಯಾ !

ಶಿಲಾಭೇರಿ

ಕೂಗುತಿದೆ ಕಲ್ಲು :

ಕಿವಿವೆತ್ತ ಕಿವುಡರಿರ, ಕೇಳಿ ಆ ಸೊಲ್ಲು !

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯ ವೀರಗಲ್ಲು,
ಮಾಸತಿಯ ವೃದು ಕಠೋರದ ಚಾಗಸೊಲ್ಲು !

ಸತ್ತವರು ನಾವಲ್ಲ, ನೀವೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ.
ಆಳಾಳೆ ಕೈದೋರಿ ಮಾನಗಳೆ ದೂರುತ್ತಿವೆ :

“ ನಮ್ಮಂದಿನಾ ಕೆಚ್ಚು
ನಮ್ಮಂದಿನಾ ನೆಚ್ಚು
ನಿಮ್ಮೊಳಿಂದುದ್ಭವಿಸಲಾ ದಿವ್ಯ ಹುಚ್ಚು ! ”
ಎಂದಣಕಿ ಚೇರುತ್ತಿವೆ

೧೦

ಹರಸಿ ಹಾರುತ್ತಿವೆ.

ಪಾಳು ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ, ಲಂಟಾನ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ,
ಕಲ್ಲುರುಳಿ ಮುರಿದರಳಿಕಟ್ಟೆ ಹಳು ಬೆಳೆದಲ್ಲಿ,

ಇಲ್ಲಿ ಎನಿಲ್ಲವೆಂದು
ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು

ಸಾಗುತಿರಲನಿರೀಕ್ಷಿತಂ ಪ್ರೇತವೊಂದು

ಕೂಗುವುದು ಹಾದಿ ಬದಿಯ

ಕದಡಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ !

“ ಕೇಳಿಲ್ಲಿ ಮಡಿದನಾಂ ಜೀವವನೆ ತೃಣಮಾಡಿ
ಹೆಣ್ಣನದ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾದಾಡಿ ! ”

೨೦

“ ಇಲ್ಲಿ ನಾಂ ಬಲಿಯಾದೆ,

ಹೆಬ್ಬಲಿಯೊಡನೆ ಕಾದೆ ;

ತಬ್ಬಲಿತನವ ತಡೆದು ಕರುಗೆ ತಾಯ್ವೋದೆ ! ”

“ ಹಗೆಯಿರಿಯುತಿಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆ ;

ಮಿತ್ತುವನು ಗೆದ್ದೆ ! ”

ಇಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹದಿಬದೆಗಾಗಿ,

ಇಲ್ಲಿ ಒಡೆಯನಿಗೊಡಲನಲ್ಲಿ ನಾಡಿಂಗಾಗಿ,

ಎಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಡಲಲ್ಲಿ,

ಎಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯಿಡಲಲ್ಲಿ,

ಬಲಿದಾನಗೈದ ಕನ್ನಡತನದ ತುತ್ತೂರಿ

೩೦

ಭೋರಿಡುತ್ತಿದೆ ಶಿಲಾಭೇರಿ,

ಪ್ರಾಣ ಸಂಚಾರಿ !

ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಹರಕೆ

ಕನ್ನಡಕೆ ಹೋರಾಡು

ಕನ್ನಡದ ಕಂದಾ ;

ಕನ್ನಡವ ಕಾಪಾಡು

ನನ್ನ ಆನಂದಾ !

ಜೋಗುಳದ ಹರಕೆಯಿದು

ಮರೆಯದಿರು, ಚಿನ್ನಾ ;

ಮರೆತೆಯಾದರೆ, ಅಯ್ಯೊ

ಮರೆತಂತೆ ನನ್ನ !

ಮೊಲೆಯ ಹಾಲೆಂತಂತೆ

ಸವಿಜೇನು ಬಾಯ್ಗೆ ;

ತಾಯಿಯವ್ವುಗೆಯಂತೆ

ಬಲುಸೊಗಸು ಮೆಯ್ಗೆ ;

ಗುರುವಿನೊಳ್ಳುಡಿಯಂತೆ

ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ಬಾಳ್ಗೆ ;

ತಾಯ್ನುಡಿಗೆ ದುಡಿದು ಮಡಿ,

ಇಹಪರಗಳೇಳ್ಗೆ !

ರನ್ನ ಪಂಪರ ನಚ್ಚು

ಕನ್ನಡದ ಸೊಲ್ಲು ;

ಬಸವ ದೇವನ ಮೆಚ್ಚು,

ಕರಿಹರನ ಗೆಲ್ಲು ;

ನಾರಣಪ್ಪನ ಕೆಚ್ಚು

ಬತ್ತಳಿಕೆ ಬಿಲ್ಲು ;

ಕನ್ನಡವ ಕೊಲುವ ಮುನ್

ಓ ನನ್ನ ಕೊಲ್ಲು !

ನೆವವು ಏನಾದರೇನ್,

ಹೊರನುಡಿಯು ಹೊರೆಯ್ಯೆ ;

ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಹರಕೆ

೩೩

ನಿನ್ನ ನಾಡೊಡೆಯ ನೀನ್ ;

ವೈರಿಯನು ತೊರೆಯೈ !

ಕನ್ನಡದ ನಾಡಿನಲಿ

ಕನ್ನಡವ ಮೆರೆಯೈ !

೩೦

ತಾಯ್ಗಿ ಹೋರಾಡಿ

ತಾಯ್ನುಡಿಯ ಪೊರೆಯೈ !

ಕನ್ನಡಕೆ ಬಂದಿಳಿಕೆ

ಹಿಡಿಯುತಿಹುದಿಂದು ;

ನೀ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದರೆ

ಹಾಕುವುದು ಕೊಂದು !

ಎದ್ದೇಳೊ, ಕಂದಯ್ಯ,

ಕತ್ತಿಯನು ಕೊಳ್ಳೊ !

ತಳಿರು ವೇಷದ ರೋಗ

ಬಂದಿಳಿಕೆ, ತಳ್ಳೊ !

೪೦

ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಕಂದಯ್ಯ,

ಬೇಡುವೆನು ನಿನ್ನ ;

ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಹರಕೆ,

ಮರೆಯದಿರು, ಚಿನ್ನಾ !

ಮರೆತೆಯಾದರೆ ಅಯ್ಯೊ,

ಮರೆತಂತೆ ನನ್ನ ;

ಹೋರಾಡು ಕನ್ನಡಕೆ

ಕಲಿಯಾಗಿ, ರನ್ನಾ !

ವೀರನ ಕನಿಕರ

(ನಾಯಿ—ನೆಪೋಲಿಯನ್)

ಕದನವು ಮುಗಿದಿತ್ತು ; ಜಯ ಕೈಸೇರಿತ್ತು ;
ರಕ್ತದ ರಣರಂಗಕೆ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳು
ಹಾಲನು ಹೊಯ್ದಿತ್ತು ;
ರಾತ್ರಿಯ ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆ ಮೆಯ್ಯಿಲ್ಲದ
ಶವದೊಲು ಬಿದ್ದಿತ್ತು !

ಶಿಬಿರದ ಹೊರಗಡೆ ದಳಪತಿಯೊಬ್ಬನೆ
ಕುಳಿತಿದ್ದನು ಚಿಂತೆಯೊಳದ್ದಿ ;
ಹೆಡೆಮುಚ್ಚಿದ್ದಿತು ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಮಂತ್ರದಿ
ವಿಜಿಗೀಷುಗೆ ಹಿಂಸಾಬುದ್ಧಿ .
ಭೀಷಣ ರಣದೊಳು ಗೆಲ್ಪಾ ಕಣದೊಳು
ತನ್ನ ವರನ್ಯರ ಸೈನಿಕ ಶವಗಳು
ಬಿದ್ದಿದ್ದವು ರಾಶಿಯೆ ರಾಶಿ ;
ನರಳಿದ್ದಿತು ಮೆಲುಗಾಳಿಯು ಸುಯ್ಯನೆ
ಹೆಣಗಳ ಕೊಳೆಗಂಪನು ಮೂಸಿ !

೧೦

ಕಣ್ಣೆವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾ
ಸೇನಾನಿಯು ಕಂಡನದೇನು ?
ಪ್ರಾಣವಿಹೀನತೆ ಮೈವೆತ್ತಾಯೆಡೆ
ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ ! ಪ್ರಾಣಿಯೆ ಏನು ?
ನೋಡಿದರಲ್ಲೊಂದಿದೆ ಬಡನಾಯಿ !
ಏಂ ಗೈಯು ತ್ತಿದೆ ಆ ಬಡಸಾಯಿ ?
ಮಡಿದೊಬ್ಬಾಳನ ಹೆಣದೆಡೆ ನಿಂತು
ಮೌನದಿ ದುಃಖವ ತೋಡಿತ್ತು ;
ಕದನದಿ ಕೆಡೆದಾ ತನ್ನಾ ಸ್ವಾಮಿಗೆ
ಪ್ರೀತಿಯ ಮುಡಿಪನು ನೀಡಿತ್ತು .

೨೦

ದೂರದಿ ದಳಪತಿಯಿರಲದ ಕಂಡು
ಮೆಲ್ಲನೆ ನಾಯಾತನ ಬಳಿ ಹೋಯ್ತು,
' ಬದುಕೆಸು ನನ್ನೊಡೆಯನ ದಮ್ಮಯ್ಯ'
ಎಂಬೊಲು ದಳವಾಯಿಯ ನೋಡಿತ್ತು :
ನೋಡುತ ಮುಖವನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರೆ
ನಾಯಿಯ ಕಣ್ ದೇವರ ಕಣ್ಣಾಯ್ತು !

೩೦

ವಿಜಯಿ ನೆಪೋಲಿಯ ನೋಡುತ್ತಿರೆಯಿರೆ
ನರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೃಗದೃಷ್ಟಿಯು ಸೇರಿರೆ
ಗೋಚರಿಸಿತ್ತಾ ಪಕ್ಷದಿ ನೀತಿ,
ನಾಯಿಯ ಹೃದಯದ ಸ್ವಾಮಿಪ್ರೀತಿ :
ದಳಪತಿಯಲಿ ಸಂಚರಿಸಿತು ಒಡನೆಯೆ
ಆವುದೊ ಭಯವಲ್ಲದ ಭೀತಿ !

ಬಡನಾಯಿಯು ತುಸು ಹೊತ್ತಿನವೊಳಗೆ
ಹಿಂತಿರುಗಿತು ತನ್ನೊಡೆಯನ ಬಳಿಗೆ ;
ನಾಲಗೆಯಿಂದಾ ಶವವನು ತೀಡಿ
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ದಳಪತಿಯನು ನೋಡಿ
ಕಡೆಗಾಕಾಶಕೆ ಮೊಗಮಾಡಿ
ಪಳಯಿಸತೊಡಗಿತು ಸದ್ದಿಲಿಯಿರುಳನು
ನಿಡುರೋದನದಲಿ ಕಡೆದಾಡಿ !

೪೦

ಸಾವಿರ ಸಮರವ ಗೆಲಿದಾ ದಳಪತಿ-
ಪಡೆಪಡೆಗಳನೇ ಕೊಲಿಸಿದ ದಳಪತಿ
ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ನರರಳಲನು ಕೇಳಿ
ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದೆದೆ ಮರುಕುವ ತಾಳಿ-
ಅತ್ತನು ನಾಯಿಯ ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿ ;
ನೆತ್ತರ ಕಾಲುನೆ ಹರಿಸಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ
ಕಣ್ಣೀರ್ ಗಂಗೆಯೊಳಗಾಡಿ !

೫೦

ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ

ಬಡ ನಾಯಿಯು ಗೋಳೆಂದಳುತಿತ್ತು ;
ಮಡಿದೊಡೆಯಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತಿತ್ತು.
ವಿಜಯಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಮರುಕದಿ ಕರಗಿ
ತಿಬಿರಕೆ ನಡೆದೈತಂದನು ತಿರುಗಿ :
ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದು ದು ತುಂಬಿದ ಕೋವಿ !
ಒರಲುವ ನಾಯಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟೋವಿ
ಕುದುರೆಯನೆಳೆದನು ಬಿಲ್ಲೊತ್ತಿ ;
ಥಮ್ಮೆಂದೊಡನೆಯೆ ಮಲಗಿತು ನಾಯಿ
ಒಡೆಯನ ಒಡಲಿಗೆ ಮೈಯೊತ್ತಿ !

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮೇಘರಾಹು ರವಿಯ ನುಂಗಿದೆ

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮೇಘರಾಹು
ರವಿಯ ನುಂಗಿದೆ ;
ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆ ಹಿಂಗಿದೆ.

ಭೀಮ, ದೀರ್ಘ, ವೈದ್ಯಮಚುಂಬಿ,
ವರ್ಷಸ್ನಾತ, ಚಿರ ಶ್ಯಾಮ
ಗಿರಿ ಅರಣ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ ಶ್ರೇಣಿ
ಶ್ರೇಣಿ ಹಬ್ಬಿದೆ ;
ಮಬ್ಬು ಹಿಡಿದು ತಬ್ಬಿದೆ !
ಸಿಡಿಲ ನಿದ್ರೆಯಂತೆ ಮೌನ
ಭೀಷ್ಮವಾಗಿದೆ ;

೧೦

ನಿಶ್ಚಲತಾ ನೀರವತಾ
ಗ್ರೀಷ್ಮವಾಗಿದೆ :
ಪಕ್ಷಿಗಾನ ಸೆಡೆತಿದೆ ;
ವೃಕ್ಷ ಚಲನೆಯುಡುಗಿದೆ ;
ಬರೆದ ವರ್ಣಚಿತ್ರದಂತೆ
ಜಗತ್ ಮೂಕವಾಗಿದೆ ;

ಲೋಕನಯನಕಶ್ರುಪೂರ್ಣ
ಮಹತ್ ಶೋಕವಾಗಿದೆ ;
ಕರ್ಮಹೀನ ಕವಿಯ ಮನಕೆ
ಲಸತ್ ನಾಕವಾಗಿದೆ !

೨೦

ರೈಲ್ ರಸ್ತೆ

ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತಿಹುದು ಸುಡುಸುಡನೆ ;
ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿದೆ ಭೂಮಿ ನಡುಗಿ ನಡನಡನೆ !
ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಬಯಲಿನಲಿ ಕಂಬಿ ದಾರಿ
ಕರ್ಕಶದ ಕಟುನೀಲ ಕಾಂತಿಯನು ಕಣ್ಣೆ ಕಾರಿ :
ದೂರ, ಸಮದೂರವಾಗಿ,
ದಿಜ್ಞೂಲೆಯಿಂ ಬಂದು ದಿಜ್ಞೂಲೆಗಾಗಿ
ವೇಗದಿಂದೋಡುತ್ತಿರುವೆರಡು ಕಾಳಾಹಿಗಳ ಹೋಲಿ ;
ನೂತ್ನನಾಗರಿಕತೆಯ ಯಂತ್ರಾಸ್ಥಿಪಂಜರದಿ
ಕಬ್ಬಿಣದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತು ರಕ್ತವ ಭರದಿ
ಪ್ರವಹಿಸುವ ಲಾಹ ರೇಖಾ ನಾಳಗಳ ಹೋಲಿ ;
ಕರ್ಕಶದ ಕಟುನೀಲ ಕಾಂತಿಯನು ಕಣ್ಣೆ ಕಾರಿ
ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ಕಂಬಿದಾರಿ !

೧೦

ಬಡಕಲಾಗಿಹ ಹಸುವು ಬರಿಬಯಲ ಮೇಯುತ್ತಿದೆ ;
ತನ್ನ ನೆಳಲೂ ತನಗೆ ಕಾವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿದೆ !
ಎಲೆಯಿಲ್ಲದಾ ಮರವೊ ಮಳೆಯ ಹಾರೈಸುತ್ತಿದೆ ;
ಅದರ ನೆಳಲೆಲುಬುಗೂಡನೆ ಬಿಸಿಲು ದಹಿಸುತ್ತಿದೆ !
ಶಬ್ದ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದೆ ಮಹಾ ಶೂನ್ಯತೆಯ ಶವದಂತೆ,
ವೈಶಾಖರುದ್ರನ ಸಮಾಧಿಯಂತೆ !
ಯಾವುದನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕಂಬಿದಾರಿ
ಬಿಸಿಲ ಝಳದಲಿ ಇನಿತು ಕಂಪನವ ತೋರಿ

೨೦

ಕರ್ಕಶದ ಕಟುನೀಲ ಕಾಂತಿಯನು ಕಣ್ಣೆ ಕಾರಿ,
ಹರಿಯುತಿದೆ ರೈಲುದಾರಿ !

ನೋಡುತಿಹುದಿದ್ದ ಕಿದ್ದಂತೆ ಹಸು ಕೊರಳನೆತ್ತಿ :
ತನ್ನ ಸದ್ದನೆ ತಾನು ಬಿಡದೆ ಬೆಂಬತ್ತಿ
ಬಂದಿತದೊ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮಾರಿ ಬೋರೆ ಹತ್ತಿ !
ರೈಲು ಬಂದಿತು, ರೈಲು !
ಜಾಗರಿತವಾಗುತಿದೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದ ಬೈಲು !

ಕರಿಯ ತಲೆ, ಗಾಜುಗಣ್ಣು ;
ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕಿಡಿ, ' ರೈಲಿನೆಂಜಿಣ್ಣು ' !
ಹರಿಯುತಿದೆ ಗಡಗಡನೆ ಸದ್ದು ಮಾಡಿ ೩೦
ದೊಡ್ಡ ದೊಂದೊನಕೆ ಹುಳು ! ಹೊಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲಾ ಗಾಡಿ !
ಸಿಳ್ಳು ಹಾಕುತಿದೆ ; ಕಿಡಿಯ ಸೂಸುತಿದೆ ;
ಹೊಗೆಯನೂದುತಿದೆ ; ನುಗ್ಗಿಯೋಡುತಿದೆ !
ಜನರು ಕೂತಿಹರೇನು ?
ಸಾಗುತಿಹವೇನು ಸಾಮಾನು ?
ಅಲ್ಲ ; ರೈಲೋಡುತಿದೆ !
ಮಾನವರೊ ? ಸಾಮಾನೊ ? ಏನಾದರೇನಂತೆ ?
ಯಂತ್ರಕೇಕಾ ಚಿಂತೆ ? ಅಂತು ರೈಲೋಡುತಿದೆ !

ಸದ್ದು ಸತ್ತಿತು ; ಕಣ್ಣು ಮರೆಯಾಯ್ತು ರೈಲು ;
ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿದೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಬೈಲು ! ೪೦
ಏನೊಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲಿ ಮಿಂಚಿ ಮರೆಯಾಯ್ತು ;
ಬಯಲ ನಿದ್ದೆಯು ಕಂಡ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಾಯ್ತು !
ಹಾ ! ಕತ್ತರಿಸಿದೊಂದು ನರವೆ ಸಾಕು
ನೆತ್ತರಲಿ ಶೋಷಿಸಲು ! ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು ?
ಈ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿದಾರಿ
ಅಲ್ಲಿ ಮೇಯುವ ದನದ ರಕ್ತವನು ದಿನದಿನವು ಹೀರಿ

ಕೊಂಡೊಯ್ದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ನಾಡಿ,
ಎನಲು ನಂಬುವರಾರು ? ಆದರೂ ನಂಬದಿರಬೇಡಿ !

ಸದ್ವ ಸತ್ತಿದೆ ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯ್ತು ಏನೋ ರೈಲು ?
ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗಿದೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಸಿಲಿನಲಿ ಬೋಳು ಬೈಲು ! ೨೦
ಕರ್ಕಶದ ಕಟುನೀಲ ಕಾಂತಿಯನು ಕಣ್ಣೆ ಕಾರಿ,
ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ, ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ, ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ ರೈಲುದಾರಿ,
ಕಂಪಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿದಾರಿ !

ಕೂಸಿನ ಕನಸು

ಕಲ್ಪಾಂತರಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾಕೃತಿ,
ಜಗತ್ತಿಲ್ಲಿಯ ಯುಗಯುಗ ಕರ್ಮದ ಕೃತಿ,
ಶತಮಾನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿ :
ಮಲಗಿದೆ ನವಶಿಶು ತೊಟ್ಟಿಲಲಿ !
ಮಲೆನಾಡಿನ ಬನಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ
ಹೊಮ್ಮಲು ಹೊಸ ಹೊಂಗದಿರನ ಲೀಲೆ
ಮೆರೆದಪುದಿಂತೆಯೆ ಇಬ್ಬನಿ ಬಾಲೆ
ಹುವೆಸಳಿನ ಹೊಂಬಟ್ಟಲಲಿ !

ಜೋಗುಳದಿಂಪಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿಲು ತೂಗಿ
ಹಸುಳೆಯು ಮಲಗಲು ಮೇಲ್ಗಡೆ ಬಾಗಿ
ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವೂ ಕಣ್ಣೊಂದಾಗಿ

ದಿಟ್ಟಿಸುವಳು ಚೊಚ್ಚಲು ತಾಯಿ !
ಹಸುರಂಗಿಯು ಮೊಗ್ಗೆಯ ಮೈಮುಚ್ಚಿ
ತುಡಿ ಮೊಗದಾ ಹೊಮ್ಮೊನೆಯನೆ ಬಿಚ್ಚಿ
ಮೆರೆವೊಲೆ, ಹಸಿಹೊದಿಕೆಯು ಮೈ ಹೊಚ್ಚಿ
ಮೆರೆದಿದೆ ಮಗುಮೊಗದಿನಿವಾಯಿ !

ತನ್ನ ಕನ್ಯಾಪ್ರಣಯದ ರೀತಿ
 ಪ್ರಥಮಾಲಿಂಗನ ಚುಂಬನ ಭೀತಿ
 ಫಲಿತ ವಿವಾಹದ ಸುಸ್ಥಿರ ಪ್ರೀತಿ
 ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿರೆ ಶಿಶು ವದನದಲಿ,
 ಚಿಲ್ವಿನ ಬೇಟದ ಚಿನ್ನದ ಚಿಂತೆ
 ಹೊಂಗನಸಿನ ಹೂದೋಂಟದ ಸಂತೆ
 ರೂಪಂ ಬಡೆದುದೆ ದಿಟವೆಂಬಂತೆ,
 ಪೆಣ್ಣುಳ್ಳಳು ರಸ ಸದನದಲಿ !

೨೦

ನಂದನವಾಗಿರೆ ಮಾತೆಯ ಮನಸು
 ಬೇರೊಂದಾಗಿದೆ ಕಂದನ ಕನಸು :
 ಯುಗ ಯುಗ ಕೋಟಿಯ ಬಾಳಳ ಕಣಸು
 ಪುನರಭಿನಯಿಸಿಹುದಾತ್ಮದಲಿ !
 ತಿಲಮಾತ್ರವೊ ಎಂಬಾ ಪ್ರಿಯಗಾತ್ರದಿ,
 ನೇತ್ರ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಕೋಮಲಪಾತ್ರದಿ,
 ನಾಟಕವಾಡಿದೆ ಸ್ವಪ್ನದ ಸೂತ್ರದಿ
 ಪ್ರಪ್ರಾಚೀನತೆ ನೂತ್ನದಲಿ !

೩೦

ಆಕೃತಿಗಳ್ಳಾಕಾರವೆ ಇಲ್ಲ ;
 ಅರ್ಥಾನರ್ಥದ ಸೃಷ್ಟಿತೆಯಿಲ್ಲ.
 ಪಸುಳೆಯ ಮೊದಲನೆ ತೊದಲಂತೆಲ್ಲ
 ಅರ್ಥದ ಮೆಚ್ಚಿಲ್ಲದ ಕೆಚ್ಚು !
 ಪ್ರಳಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳ ಪ್ರಥಮದ ರತಿಯೋ ?
 ಕಾಲದೇಶಗಳ ಭ್ರೂಣ ಸ್ಥಿತಿಯೋ ?
 ಅಸ್ತಿತ್ವಕೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿಹ ಮತಿಯೋ :
 ಅರ್ಥಾವಶ್ಯಕತೆಯ ಹುಚ್ಚು ?

೪೦

ಹೇಳುವರಾರಂತೂ ಸಿಸುಗನಸಲಿ,
 ಇನ್ನೂ ಮನಸಲ್ಲದ ಆ ಮನಸಲಿ,

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಂಕಾಲದ ತಾಂಡವ ಕಲಿ
 ಪ್ರೇತದವೋಲಿಯನೆ ಮೂಡಿ
 ಪ್ರಲಯಾಗ್ನಿಯ ಕೇಸರಿ ಜಡೆಗಳವೋಲ್,
 ಕಂಗೆಟ್ಟಲೆಯುವ ಮುನ್ನೀರ್ಗಲವೋಲ್,
 ಮೇಲ್ವಾಯುವ ಹೊಗೆ ಮುಗಿಲ್ಬಂಡೆಗಳೋಲ್
 ಕುಣವನು ಭೂತಾಟವನಾಡಿ !

ಹಸುಳೆಗೆ ಭಯವೇನದೊ ಭ್ರೂಭಂಗ ?
 ಕಂಪಿಸುತಿದೆ ಸುಮಕೋಮಲ ಅಂಗ :
 ಪ್ರಲಯ ಸೃಷ್ಟಿ ತಾಂಡವಕದು ರಂಗ !—

೫೦

ಕಾರಣವರಿಯದೆ ಆ ಮಾತೆ
 'ನಿದ್ದೆಯೊಳೇತಕೊ ಮಗು ಕುಮುಟುತ್ತಿದೆ ;
 ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಕೆ ಹುಬ್ಬನು ಸೆಡೆಯುತ್ತಿದೆ ;
 ಒಳಿತಾಗಲಿ, ಶಿವ, ಪುಣ್ಯಂ ಬತ್ತದೆ !'
 ಎಂಬಳು ಪ್ರೇಮಾಕುಲ ಭೀತಿ !

ತಾರಾ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿಹ ಸೃಷ್ಟಿ ;
 ನಕ್ಷತ್ರ ಪ್ರಸವದ ಸಂತುಷ್ಟಿ ;
 ಗ್ರಹ ನಿರ್ಮಾಣದ ವರ್ತುಲ ವೃಷ್ಟಿ ;
 ಮೇಣ್ ಪ್ರಾಣೋದಯದಾನಂದ ;
 ಸ್ಥಲಜಲ ಸಸ್ಯದ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ;
 ಪ್ರಥಮ ರಚನೆಗಳ ಕಾವ್ಯಾಭಾವ ;
 ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಭಾವ :
 ಶಿಶು ಸ್ವಪ್ನದ ರಚನಾ ಬಂಧ !

೬೦

ಕರ್ಬುದ ವಿಶ್ವಗಳವಶಂ ಬಿದ್ದಿವೆ ;
 ಅರ್ಬುದ ತಾರೆಗಳಕ್ಷರ ತಿದ್ದಿವೆ ;
 ಅರ್ಭಕ ಹೃದಯದಿ ಕುದಿಕುದಿದೆದ್ದಿವೆ
 ಪೂರ್ವಾದ್ಭುತ ಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆ !

ಬಹುಶಃ ಪ್ರಥಮ ಸಮುದ್ರದ ಬಾಳೋ?
 ಬಹುಶಃ ಭೀಷಣ ವ್ಯಾಳದ ಗೋಳೋ?
 ಮೀನಿನ, ಹಕ್ಕಿಯ, ಮಂಗನ ಪಾಳೋ?
 ಮೇಣ್ ಸಂಮಿಶ್ರವೂ ಆ ಸ್ಮರಣೆ?

೭೦

ಅಥವಾ ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ
 ಗೋಚರವಾಗದ ಆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ,
 ಪರಮ ಪರಾತ್ಮದ ಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೆ,
 ಕೂಸಿನ ಕನಸೇರಿಹುದೇನೋ!

ಅಥವಾ ಮುಂದಣ ದುಃಖಕೊ ಸುಖಕೋ?
 ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶೋಣಿತ ಶೋಷಕ ನಖಕೋ?
 ಅಥವಾ ಚುಂಬಿಸ ಸುಂದರ ಮುಖಕೋ?
 ಅಥವಾ—ಯಾವುದಕ್ಕೋ ಏನೋ?

೮೦

ಹಸುಗೂಸಿನ ಕನಸದು ಬಲು ಅಳಃ
 ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲವು ಆದ್ಯಂತ್ಯದ ಕಾಲ!
 ಕಿರುಕವನದೊಳಿರಲಾರದೆ, ಹೇಳ,
 ಗಾನದ ಕೊನೆಗಾಣದ ಅರ್ಥ?
 ಕಡೆಜಾವದ ಇರುಳಿನ ತೊಡೆಮೇಲೆ
 ಮೂಡುವ ಉಷೆಯ ನಿಮಿಲಿತದೋಲೆ
 ಶಿಶು ಮಲಗಿರೆ, ಕಾವ್ ಕೂತಿದೆ ಮೇಲೆ
 ಮಾತೃಪ್ರೇಮದ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ.

ಸಾಯುವ ಸಂದೇಹವಾದಿ*

ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಜೀವ ನದಿ ಬತ್ತುತ್ತಿದೆ, ತರುಣಿ;
 ನನ್ನ ಮುಖವಿರಿಸು ನಿನ್ನೆದೆಯ ತೊಟ್ಟಲಲಿ.
 ಸವಿಸುಖದ ಹಗಲು ಕಳೆಯಿತು, ಮುಳುಗಿದನು ತ್ವರಣಿ;
 ರಾತ್ರಿ ಬಂದಿಹುದೀಗ ನಿನ್ನ ಬೇಕೆನಗೆ.

ಆ ಬಿಸಿಲು ಬೆಳಕುಗಳು ಮಾಯವಾಗಿವೆ, ನಲ್ಲೆ ;
ಜೀವನದ ಕುಸುಮಗಳು ಬೇಗನುದುರುತಿವೆ.
ಏಕೆ ಬಂದೆವೋ ಇಲ್ಲಿ? ಒಂದೆರಡು ದಿನದಲ್ಲೆ
ಮತ್ತೇಕೆ ಮರಳುವೆವೋ? ನಾನೊಂದನರಿಯೆ !

ಒಂದು ಮಿಂಚಿನ ಗುಳ್ಳೆ, ಸುಖದುಃಖಕೆಚ್ಚತ್ತು
ಕುಣಿಯುವೆವು ; ಬಂದೆಡೆಗೆ ಸಂದಪೆವು ಮತ್ತೆ ;
ಏಕೆಂಬುದನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲೊಂದು ದನಿ ; ಮತ್ತು
ಲೀಲೆಯುದ್ದೇಶವನು ತೋರುವರ ಕಾಣೆ.

೧೦

ನಾನೇರಲಿರುವಾ ಕತ್ತಲೆಯ ಲೋಕದಲಿ
ನಾಳೆ ನನಗಾವ ಗತಿ ಕಾದುಕೊಂಡಿದೆಯೋ ?
ನಾವಿಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲೆಳಸಿದುದೆಲ್ಲ ನಮಗಲ್ಲಿ
ತಿಳಿದರ್ಥಸಹಿತವಾಗುವುದೋ ತಪ್ಪುವುದೋ ?

ಮರಣವೆಂಬುದು ಬರಿಯ ಹಿರಿನಿದ್ದೆ ಮಾತ್ರವೆನೆ
ಆ ನಿದ್ದೆ ಯಿಂದೆಂದೂ ಕಣ್ಣೆರೆಯದಿಹೆವೋ ?
ಮುನ್ನೆಲ್ಲರೂ ಹಿಡಿದ ಆ ಸಥದ ಸೂತ್ರವನೆ
ನಾ ಹಿಡಿನೆನಲ್ಲೆ ?—ಏನಾದರೇನಂತೆ !

೨೦

ಮಾನವರ ಮಕ್ಕಳಲಿ ಸುಜ್ಞಾನ ಮೂರ್ತಿಗಳು,
ಪುಣ್ಯವಂತರು, ಸಾಧುಸಂತರೆಂಬುವರು,
ಕೋಟಗಟ್ಟಲೆ ತೆರಳಿದಜ್ಞಾತ ಜೀವಿಗಳು
ಎಲ್ಲರೂ ಹಾದಿಯನೆ ಬಿಡದೆ ಹಿಡಿದಿಹರು.

ಹಾ ! ನನ್ನನೆದೆಗಪ್ಪು ; ಬೆಳಕು ಕತ್ತಲೆಯಾಯ್ತು ;
ಮೃತ್ಯುಶೀತಲಹಸ್ತವೆದೆಯ ಕೊರೆಯುತಿದೆ.
ಹಗಲು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದು ಸಾಕಾಯ್ತು ;
ಇನ್ನಿರುಳು ಬರೆ ಮಲಗಲಂಜಿಕೆಯದೇಕೆ ?

* J. Stark Browne ಅವರು ಸಾಯುವ ಮೊದಲು ರಚಿಸಿದ ಕವನದ ಭಾಷಾಂತರ.

ನಾಸ್ತಿಕನ ಪ್ರೇಮಭಿಕ್ಷು

ಬಾ ಮುತ್ತುಕೊಡು ನನ್ನ ನಪ್ಪಿ, ಓ ಚೆಲುವೆ,
 ಬಾಳು ಸಾಯಲು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತಿಲ್ಲವಂತೆ. ಈ
 ಬಾಳಳಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಬಾಳು ದಿಟವಲ್ಲ;
 ಸಂದಿಗ್ಧವಂತೆ: ರವಿ ಚಣಚಣಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಗಳೆದು
 ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಿರುವನಂತೆ; ಧರೆ ರವಿಯಿಂದೆ
 ದೂರ ದೂರಕ್ಕೆ ಹರಿದು ತಣ್ಣಗಾಗಲು ಹೆಚ್ಚು
 ಹೊತ್ತಿಲ್ಲವಂತೆ; ಈ ಜೀವರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲ
 ನಿರ್ನಾಮವಾಗುತ್ತಿವೆಯಂತೆ; ಆ ನಕ್ಷತ್ರ
 ನೀಹಾರಿಕಾ ರಾಜಿಯೆಲ್ಲ ತುದಿಯಲಿ ಬಿಸುಪು
 ಲವಲೇಶವಿಲ್ಲದೆಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಲ್ಲವೂ
 ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಗೋರಿಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವುದಂತೆ;
 ಪೂಜೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ವ್ಯರ್ಥವಂತೆ; ಏಕೆನೆ, ಪೂಜೆ
 ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕೇಳಿ ಕೃಪೆಮಾಡುವಾ ದೇವರೇ
 ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಂತೆ, ಮೇಣ್ ಮೊಲದ ಕೊಂಬಂತೆ;
 ಸಗ್ಗವೆಂಬುದು ಕಟ್ಟುಕಥೆಯಂತೆ; ಶಾಶ್ವತತೆ,
 ನಮ್ಮಾತ್ಮದವೃತ್ತತ್ವ, ಪ್ರೇಮದಾ ನಿತ್ಯತ್ವ,
 (ಕಹಿಯಾದರೂ ನಿನಗೆ ನನ್ನಿ ಯನೆ ಹೇಳುವೆನು!)
 ಎಲ್ಲ ಕನಸಿನ ಜೇಡ ನೆಯ್ದ ಹುಸಿ ಬಲೆಯಂತೆ,
 ಅಲಸ ಕವಿಗಳ ತಲೆಯ ಪಾಳು ಡಿ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ!

೧೦

ಏನಾದರೇನಂತೆ? ಹಾಳಾಗಲಾ ಚಿಂತೆ!

೨೦

ಎಲ್ಲ ಹಾಳಾಗುವಾ ಮುನ್ನವೇ ನಾವ್ನೇಲಿದು,
 ಬಾಳ ಹಲ್ಲಿಯ ಹಿಂಡಿ, ಜೇನನೆಲ್ಲವ ಹೀರಿ,
 ಮೃತ್ಯು ಬರೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ, ತೆರೆದದರ ಹೆಬ್ಬಾಯ್ಗೆ
 ಬಿಸುಡುವಂ! ಸತ್ತಿ ಸಾಯುವೆನೆ ಎಂದಿದ್ದರೂ!
 ಶೂನ್ಯವಾಗುವ ವೊದಲೆ ಒಲಿದು ನಲಿವುದೆ ಜಾಣ್ಮೆ!
 ಸತ್ತಮೇಲೊಂದು ವೇಳೆಗೆ ಶೂನ್ಯವಾಗದಿರೆ,
 ಮಾತು ಕೊಡುವೆನು ನಿನಗೆ ನಾ ನಿನ್ನ ನಲ್ಲಿಯು
 ಇಲ್ಲಿಯೊಲಿದಂತೆ ಎದೆಮುಟ್ಟಿಯೊಲಿವೆನೆಂದು!

ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯ

“ ನನ್ನಿಂದ್ರಿಯಂಗಳನು ನಾನೆಂದು ಜಯಿಸುವೆನು ? ”

ಎಂದೊಬ್ಬ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಕೇಳಿದನನೇಕರನು.

ಲೋಕವೆಲ್ಲವು ಮಾಯೆ ; ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದು ಮಿಥ್ಯೆ ;

ಸೌಂದರ್ಯವೆಂಬುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡ್ಡಿದ ಜಾಲ ;

ಸಂಸಾರ ಮರುಭೂಮಿ ; ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆ

ಎಲ್ಲವೂ ಲಭಿಸುವುದು ; ಸಂನ್ಯಾಸದೊಳೆ ಮುಕ್ತಿ ;—

ಎಂದವನು ಕಾವಿಯನು ಉಟ್ಟು, ಬೂದಿಯ ತೊಟ್ಟು,

ದುಡಿದು ತಿನ್ನುವ ಬದಲು ಬೇಡಿಯುಣುವುದ ಕಲಿತು,

ಮಿಂದು ನದಿಯಲಿ ಧ್ಯಾನ ಜಪಗಳನು ಮಾಡುತ್ತ

ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಜಯಕೆ—ಮುಕ್ತಿಯಾಸ್ವಾದನೆಗೆ—

೧೦

ಸಾಧನೆಯ ಮಾಡಿದನು. ಅದರೂ ಆತನಿಗೆ

ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಜಯವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಆಗವನು ಕಂಡಕಂಡವರನ್ನು ಕೇಳಿದನು :

“ ನನ್ನಿಂದ್ರಿಯಂಗಳನು ನಾನೆಂದು ಜಯಿಸುವೆನು ? ”

“ ಕಾಶಿಯನು ಕಂಡೆಂದು ; ” “ ಮೋಹಗಳ ಬಿಟ್ಟೆಂದು ” ;

“ ಕಾಮ ಜಯವಾದೆಂದು ; ” “ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಗೆದ್ದೆಂದು ; ”

“ ಕಾನನಕೆ ನಡೆದು ಏಕಾಂತದಲಿ ಕುಳಿತೆಂದು ; ”

ಎಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೊಂದನು ಹೇಳಿ ತೆರಳಿದರು.

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಒಂದೊಂದನೇ ಮಾಡಿ, ದೇವರನು

ಕಾಣದೆಯೆ, ಕಾಮಜಯಿಯಾಗದೆಯೆ, ಬೇಸತ್ತು

೨೦

ಎದೆಗೆಟ್ಟು ಸೋತವನು, ದಾರಿಯಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲು,

ಜಿಲುಪೆಯೊಬ್ಬಳ ಕಂಡು ಕೇಳಿದನು. “ ಹೇಳಮ್ಮ,

ನನ್ನಿಂದ್ರಿಯಂಗಳನು ನಾನೆಂದು ಜಯಿಸುವೆನು ? ”

ಸುಂದರಿಯು “ ಬಾ ” ಎಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನು ತನ್ನ

ಆಲಯಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಬಾಗಿಲಲಿ ನಿಲಹೇಳಿ,

ಒಳಗಿಂದ ಏನನೋ ಮುಚ್ಚುಹಿಡಿಯಲಿ ತಂದು

‘ ಹಿಡಿ ’ ಎಂದು ನೀಡಿದಳು. ಸಾಧುವೂ ಮುಷ್ಟಿಯಲಿ
ಮುಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದದನು, ದೂರಕ್ಕೆ ನಡೆದು, ನೋಡಿದನು !
ಬರಿಬೂದಿ !—ಕೈ ಬಿಚ್ಚಿದೊಡನೆಯೇ ಗಾಳಿಯಲಿ
ತೂರಿಹೋಯಿತು.—ಸಾಧು ಆಶ್ಚರ್ಯದಲಿ ನಿಂತು
ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಇಂತು ನುಡಿಯುತ್ತಂದು :
“ ನೀ ಸತ್ತು ಸೂಡಿನಲಿ ಹೆಣ ಬೂದಿಯಾದಂದು
ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯವು, ನೀನು ನಾನಾದಂದು ! ”

೩೦

ಕೈಬೃವನು ಸಂಹರಿಸೊ

ಕೈಬೃವನು ಸಂಹರಿಸೊ, ದೌರ್ಬಲ್ಯವನು ದಹಿಸೊ,
ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪೌರುಷವ ದಯಪಾಲಿಸೊ !
ಮನವು ಸರಿ ಎಂದುದನು ಎದೆಯನುಸರಿಸುವಂತೆ
ದೃಢತೆಯಾ ನಡತೆಯನು ನನ್ನ ದೆನಿಸೊ !
ರಾಗಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆಗಳ
ಭೈರವ ತರಂಗಗಳು ಅಪ್ಪಳಿಸಲು,
ಲೋಕಮೋಹಕ ಇಂದ್ರಜಾಲ ಸಂಮೋಹನಕ್ಕೆ
ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಹಂಗಗಳು ಮನವಳುಕಲು,
ಕೈಬೃವನು ಸಂಹರಿಸೊ, ದೌರ್ಬಲ್ಯವ ದಹಿಸೊ,
ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪೌರುಷವ ದಯಪಾಲಿಸೊ ;
ಮನವು ಸರಿ ಎಂದುದನು ಎದೆಯನುಸರಿಸುವಂತೆ
ದೃಢತೆಯಾ ನಡತೆಯನು ನನ್ನ ದೆನಿಸೊ !

೧೦

ಕಾವಿಯನುಟ್ಟು ತರುಣನೊಬ್ಬನಿಗೆ

ಗೈರಿಕ ವಸನ ಧಾರಿಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಧರೆಯ
ಗೌರವಾರಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನೇನಯ್ಯ ?
ಭ್ರಾಂತ ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಕಾವಿಯನುಟ್ಟು ಮಾತ್ರದಲಿ
ಶಾಂತಿ ಬಂದುದೆ ನಿನಗೆ ? ಜ್ಞಾನಿಯಾದೆಯ ನೀನು ?

ಕತ್ತಿ ಕೆಂಗಾವಿಯಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತುರುಳಿದರೆ
ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಅಶ್ವವಾಗುವುದು ಹೇಳಯ್ಯ ?
ತಿಳಿದವರ ನುಡಿಗಳನು ಪಡಿನುಡಿಯೆ ನೀ ಜಾಣ-
ಗಿಳಿಯಾದೆ ! ತಿಳಿದವನೆ ?—ಅವಸರದ ಸಂನ್ಯಾಸ
ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಪಥವೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ ?

ಕಾವಿ ಬರಿ ಮಣ್ಣಲ್ಲ ಕಾಣಯ್ಯ ; ಅದು ಬೆಂಕಿ !

೧೦

ಅಧಿಕಾರಿ ಉಟ್ಟರದು ಉರಿಗಣ್ಣು ; ನಿನ್ನಂಥ
ಮದಮೋಹಿ ಧರಿಸಿದರೆ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು ! ಹಣ್ಣಾದ
ಮಿಡಿಗಾಯಿಯೋಲೆ ನೀ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿರುವೆ ;
ಮಿಡಿಗಾಯಿ ಬೆಳೆಬೆಳೆದು ಹಣ್ಣಾದ ತೆರನಲ್ಲ :

ಬುಡದಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದಿನದಿನಕೆ ಅದು ಬಲಿತು
ಕಡೆಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ಬಣ್ಣ ತುಂಬುವುದು ಮೈಯೆಲ್ಲ ;
ಮಾರ್ದವ ಸುವಾಸನೆಗಳೊಂದೊಂದನೊಡಗೊಂಡು

ಆದ್ರ್ವತಾ ಮಾಧುರ್ಯ ರಸಪುಷ್ಟಿಯನು ಪಡೆಯೆ,
ಆ ಹಣ್ಣು ಬೆಲೆಹಣ್ಣು, ಜನರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಹಣ್ಣು.

ಅಂತಲ್ಲದಾವುದೋ ಪೆಟ್ಟು ತಗುಲಿದ ಹಣ್ಣು

೨೦

ಮೇಣು ಬೇರೆಬೇರೆ ಹುಳು ಗೈದ ಗಾಯದ ಮಿಡಿಯು ಮಿದುವಾಗೆ
ಅದರ ಮಾರ್ದವವೆ ಹೇಸಿಗೆ ; ರಸವೋ ಬರಿ ಕೀವು !

ಜಾಣತನ ಅರಿವಲ್ಲ ! ಹಮ್ಮು ಸೋಹಮ್ಮಲ್ಲ ;

ಅದು ಬರಿಯ ಕತ್ತಲೂ ಅಲ್ಲ ; ಬೆಳಕಿನ ' ಇಲ್ಲ ' !

ಹುಲಿಯ ಬಣ್ಣಕೆ ನರಿಯು ಮೈಸುಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ,

ಹುಲಿಯ ವೇಷದಿ ಕತ್ತಿ ಕಬ್ಬನುಣಹೋದಂತೆ

ಆವೇಶವಿಲ್ಲದೆಯೆ ವೇಷದಲ್ಲಿಯೆ ಮಾತ್ರ

' ಸ್ವಾಮಿಜಿ ' ಯನನುಕರಿಸೆ ನೀ ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರ !

ವಚನ ಬ್ರಹ್ಮ

ನಿನ್ನೆಯ ಮೊನ್ನೆಯ ಹುಡುಗರೊ ನಾವು,
 ನಮಗೇತಕೆ ಹೇಳಜ್ಜರ ಸಾವು ?
 ಜನನವು ಜೀವವು ಮರಣಗಳಂತೆ !
 ಏತಕೆ ನಮಗಾ ತತ್ವದ ಕಂತೆ ?
 ಬಾಲ್ಯದ ತೋಯ ತರಂಗದ ಮೇಲೆ
 ತೇಲುತ್ತ ನಗುವುದೆ ನಮ್ಮಯ ಲೀಲೆ.
 ನಿನ್ನೆಯ ಮೊನ್ನೆಯ ಹುಡುಗರೊ ನಾವು,
 ನಮಗೇತಕೆ ಹೇಳಜ್ಜರ ಸಾವು ?

ನಶ್ವರ ! ನಶ್ವರವೆಂದವರಾರೊ ?
 ಇಲ್ಲದುದನು ನಿನಗೊರೆದವರಾರೊ ?
 ಎಲ್ಲವನುಳುವುದೆ ಅದರೆ ಮುಕ್ತಿ
 ಎಲ್ಲವನಪ್ಪುವುದರೊಳಿದೆ ಶಕ್ತಿ.
 ಶಕ್ತಿಯ ಮಾರುವುದೇನೋ ಮುಕ್ತಿ ?
 ಬಿಡು, ಅದು ಕೈಲಾಗದರ ಕುಯುಕ್ತಿ !
 ನಿನ್ನೆಯ ಮೊನ್ನೆಯ ಹುಡುಗರೊ ನಾವು ;
 ನಮಗೇತಕೆ ಹೇಳಜ್ಜರ ಸಾವು ?

೧೦

ರವಿ ನಶ್ವರವನು ನೆನೆವನೆ ? ಹೇಳು !
 ಶಶಿ ಶಾಶ್ವತವನು ನೆನೆವನೆ ? ಹೇಳು !
 ಕನಸಿನ ಮುಕ್ತಿಯ ಪಡೆಯುವೆನೆಂದು
 ಕೆಲಸವ ಬಿಡುವರೆ ದಿನಮಣಿ ಇಂದು ?
 ಏಳೆದ್ದೇಳೊ, ಓ ಸೋಮಾರಿ,
 ವಚನಬ್ರಹ್ಮವು ' ಮುಕ್ತಿ 'ಗೆ ಮಾರಿ !
 ನಿನ್ನೆಯ ಮೊನ್ನೆಯ ಹುಡುಗರೊ ನಾವು ;
 ನಮಗೇತಕೆ ಹೇಳಜ್ಜರ ಸಾವು ?

೨೦

ಮುದುಕರಾದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೊಬ್ಬರಿಗೆ

ಅಯ್ಯೋ, ನಿಮಗೀಗೇಕೆ ಬಿರುದು ಗಿರುದಿನ ಗೋಜು,
 ಮೇಣು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಲಘುತರ ಕೀರ್ತಿ ? ಕಾಣಿಸದೆ
 ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಾರುತಿಹ ಜೀವನದ
 ಸಂಜೆ ? ಇನ್ನೇನು ಕವಿದು ಬಹು ಕತ್ತಲೆಗಾಗಿ
 ಎದೆಯ ಹಣತೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಬತ್ತಿಗಳನೊಡ್ಡ ಯಿಸಿ
 ಸೊಡರು ಹೊತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲೇನು,
 ಹೇಳಿ ಮುದುಕಯ್ಯ ? ಇರುಳಿನ ಪಯಣಕನುವಾಗಿ,
 ಕಾಣದೂರಿನಲಿ ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಸಾತನನು
 ಹೃದಯಕಾಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೆ, ದೃಢನಿಶ್ಚಯವ ಮಾಡಿ,
 ಶಾಂತಿ ಯಷ್ಟಿಯ ಹಿಡಿಯಲಿನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಮನಸು ೧೦
 ಬರಲಿಲ್ಲವೇನು ?—ಗೌರವವಿಹುದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ
 ಫನಗೆ ; ಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂದದಿ ಬದುಕೆ ಬಾಳಿಹಿರಿ ;
 ಪಡೆಯ ಬೇಕಾದುದನು ಪಡೆದಿಹಿರಿ ; ಕೊಡುವುದನು
 ಕೊಟ್ಟಿಹಿರಿ,—ಸ್ತುತಿಸಿದರೆ ಮಂದೆಯ ಮರುಳು ಮಂದಿ
 ಮರುಳಾಗಬೇಡಿ ನೀವದಕೆ : ಬಾಳಂಚಿನಲಿ
 ನಿಂತು, ತತ್ತರಿಸುತ್ತೆ ಸಾವಿನಾಳವ ಕಂಡು,
 ಕಳೆದ ಬದುಕನು ನೆನೆದು, ಮೆಲ್ಲನೆಯೆ ತಲೆದಿರುಹಿ,
 ಹಿಂದೆ ಹಾರೈಸಿ ನೋಡುವ ನಿಮ್ಮನೀ ಮಂದಿ
 ' ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ತುತ್ತನ್ನು ಕಸಿದು
 ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡದೆ ಇರಲಿ ' ಎಂಬಂದದಲಿ ೨೦
 ಬಿರುದೆಂಬ ಬಿದಿರುಗಳುಂಟು ನಿಮ್ಮ ನೂಂಕುತಿದೆ
 ತಿಮಿರ ಸಾತಾಳ ನಿಮ್ಮ ತೆಗೆ ! ಬಣ್ಣಕೆ ಬಾಯಿ
 ತೆರೆವ ಮಕ್ಕಳ ತೆರದಿನಾಗುವಿರಿ ನೀವಿವರ
 ಮೆರೆವಣಿಗೆಗಳಿಪಿದರೆ ! ಈ ಮಂದಿಗೇನಂತೆ ?
 ಕಪ್ಪೆಯೋ ಕೋತಿಯೋ ಯಾವುದಾದರು ಸಾಕು,
 ವಾಡ್ಯವೂದುತ್ತೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನು ಹೊತ್ತೊರಲಿ
 ನಲಿದು ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದರಾಯ್ತು ! ಮೆರೆದರಾಯ್ತು !

ನಿಮಗೆ ಜೀರ್ಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿರುವಾಗಂದು
 ನಿಮ್ಮ ಸುಖವನು ಕರುಬಿ ತಿನಲೀಯದಿವರೆಲ್ಲ
 ಹಲ್ಲುದುರಿ ಹೋದುದನು ಕಂಡಿಂದು ತರತರದ ೩೦
 ಸಿರಿಯ ನೈವೇದ್ಯವನು ತಂದಿಕ್ಕುತಿಹರಯ್ಯ,
 ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಿ ತಾವು ತಿಂದು ಸುಖಿಸುವೆವೆಂದು
 ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಿ ! ಸಭೆಯಲಿ ನೋಡಿ : ಅದೊ ಅವರು
 ಇವರ ಸಿಹಿ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿ ಬಂದಿಹರು ! ನೋಡವನು
 ಮಾನಪತ್ರವನೋದುತ್ತಿರೆ ನಿಮಗೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳ
 ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುತೆ ಕೃಪೆಯ ಕೋರುತಿಹನಕ್ಷೆಯೊಳೆ !—
 ತಿನ್ನಲಾರದ ದೇವರಿಗೆ ರುಚಿರುಚಿಯ ನೈವೇದ್ಯ !
 ನಕಲಿಯಿದು ನಿಜವೆಂದು ಮೋಸ ಹೋದೀರಯ್ಯ !
 ನೀವಿವರ ಬಲೆಯ ತಳುಕಿಗೆ ಬೀಳದಿರಿ. ಬಿರುದು
 ಗಿರುದಿನ ಬಿಸಿಲ್ಲ ದುರೆಗೆದೆಯ ಬಾಯಾರಿಕೆಯು ೪೦
 ಬತ್ತದು. ಮುನಿಯಬೇಡಿ, ಕಿರಿಯನ ಬೋಧೆಯೆಂದು !

ಕೀರ್ತನೆಯ ಮಹಿಮೆ

ಗುಡಿಯ ವಿಗ್ರಹದೆದುರು ಕುಳಿತು ಹಗಲೂ ಇರುಳು
 ಹಾಡಿದನು ದಾಸನೊಬ್ಬನು. ಬೇಯುತ್ತಿರೆ ಕರುಳು
 ಭಗವಂತನಿಗೆ, ಸಹಿಸಲಾರದೆಯೆ ಮೈದೋರಿ
 ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ತಲೆವಾಗಿ ನಗೆಬೀರಿ
 ಬೇಡಿದನು, ತನಗೊಂದು ವರವ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು.
 ಭಕ್ತನೆಂದನು “ ದೇವ, ತಿರುಕನನು ತಿರಿಯುವರೆ ?
 ನಾನೇನ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ ? ಪರಿಹಾಸ್ಯಮಾಡುವರೆ ? ”
 “ ಪರಿಹಾಸ್ಯವಲ್ಲಯ್ಯ ಇದು ! ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯ,
 ನನಗೊಂದು ವರವಿತ್ತು ನನ್ನ ಕಾಪಾಡಯ್ಯ ! ”
 ಭಗವಂತನಂತೆನಲು ಭಕ್ತನಚ್ಚರಿಯಿಂದೆ

ವರವೀಯಲೊಪ್ಪಿ ನುಡಿದನು “ ಬೇಡು, ಓ ತಂದೆ ! ”

ಭಗವಂತ ಬೇಡಿದರೆ ನೀಡದಿರಲಾದೀತೆ ?

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನ ಹೊಳ್ಳಾದೀತೆ ?

ದೇವರೆಂದನು “ ಭಕ್ತವರ್ಯ, ನಾ ಕೇಳಲಾರೆ ;

ಸಾಕು, ನಿಲ್ಲಲಿ ನಿನ್ನ ಗಂಟಲಿನ ಗಾನಧಾರೆ !

ಈ ಸಾರಿ ತಪ್ಪಾಯ್ತು, ಕ್ಷಮಿಸಯ್ಯ ದಯವಿಟ್ಟು,

ನಿನಗೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕೊಳ್ಳಿಕಂಠವ ಕೊಟ್ಟು

ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ ನಾನು ;

ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಭಕ್ತ ನಾಂ, ಭಗವಂತನೈ ನೀನು !

ಈ ಸಾರಿ ವರವಿತ್ತು ನನ್ನ ಕಾಪಾಡಯ್ಯ ;

೨೦

ನಿನ್ನ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟು, ದಾಸಯ್ಯ, ದಮ್ಮಯ್ಯ ! ”

ಎಂದು ಭಗವಂತ ತೆರಳಿದನು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ !—

ಅಂತು ಕೀರ್ತನೆ ಮಹಿಮೆ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು ಲೋಕಕ್ಕೆ !

ದೇವರು-ಪೂಜಾರಿ

ದಿಗಂತದಿಂದೆ ದಿಗಂತಕೆ ಹಬ್ಬಿದೆ

ವಿಶ್ವವ ತಬ್ಬಿದೆ

ರುಂದ್ರ ರಾತ್ರಿ !

ಸಾಂದ್ರ ತಮಂಧದಿ ಮುಳುಮುಳುಂಗುತೆ ಕರಂಗಿದೋಲಿದೆ ಧಾತ್ರಿ !

ವಿಶಾಲ ವೈಭವದಿ ತಾರೆಗಳಿಲ್ಲ,

ಶಶಿಯಿಲ್ಲ,

ಕಾಂತಿಯ ಕಣವಿಲ್ಲ !

ಜಗತ್ತು

ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶೂನ್ಯಮಹಾಶವ ಬಿದ್ದವೊಲಿದ್ದತ್ತು !

ಹುಸಿಮಮತೆ,

೧೦

ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುಸತೆ,

ಮೌಢ್ಯದ ಸಂತ್ಯಸ್ತಿ,

K 2963

ಅಜ್ಞಾನದ ಸುಪ್ತಿ ;
 ಭಕ್ತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತ ಮೆರೆಯುವ ಚಿತ್ತದ ದಾಸ್ಯ ;
 ದೇವರ ಗುಡಿ ಎಂಬುವ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಶವಸಂಸ್ಕಾರದ ಪರದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ
 ಪೂಜೆಯ ನಕಲಿಯ ಪರಿಹಾಸ್ಯ !
 ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಚಾರದ ಧರ್ಮದ ಕಬ್ಬಿಣನೇಣು,
 ಸಿಲುಕಿಹುದದರಲಿ ಮಾನವನಮ್ಮ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಗೋಣು !

ಇರೆ ಇಂತುಟು ಭುವನದ ಬಾಳು,

೨೦

ಅದೊ ನೋಡದೊ ಕೇಳು :

ನಿದ್ರೆಯ ಕಡಡಿದೆ ಅವತಾರನ ತೂರ್ದದ ವಾಣಿ ;
 ಕಂಪಿಸುತ್ತಿದೆ ಜಡತೆಯೊಳದ್ದಿದ ಕ್ಷೋಣಿ !
 ದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತದಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಉರಿವ ಹಿಲಾಲು,
 ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ ಬೆಂಕಿಯ ಕರವಾಳು !
 ಮೌಢ್ಯ ಕಾನನಕೆ ಬೆಂಕಿಯ ಹೊತ್ತಿಸಿ
 ತಿಮಿರ ಸಮುದ್ರವ ಶೋಷಿಸಿ ಬತ್ತಿಸಿ
 ಪ್ರಸರಿಸಿ ಜ್ವಾಲಾಜ್ಯೋತಿಯ ನಡೆದಿರೆ ಅವತಾರನು ಮುಂದೆ,
 ಅದೊ ಹೊರಟನು ಪೂಜಾರಿಯು ಹಿಂದೆ !

ಸಂಚಪಾತ್ರೆಯಲಿ ಪಾವನತೀರ್ಥವ ಬಂಧಿಸುತ್ತೆ,
 ವಂದನೆ ಆರಾಧನೆ ಅಭಿಷೇಕದ ನೆವದಿಂದೆ
 ಅವತಾರನು ಹೊತ್ತಿಸಿದುರಿಯನ್ನು ಅಗ್ರೋದಕದಿಂ ನಂದಿಸುತ್ತೆ,
 ಬೆಂಕಿಯನಾರಿಸಿ ಬೂದಿಯಮಾಡಿ,

೨೦

ಆ ಬೂದಿಯ ಮಹಿಮೆಯ ಕೊಂಡಾಡಿ
 ಅದೊ ಹೊರಟನು ಪೂಜಾರಿಯು ಹಿಂದೆ !
 ಭಕ್ತರು ದೂರದ ತೂರ್ದವನಾಲಿಸಿ ಬಳಿ ಬರುವನಿತರಲಿ
 ಆ ತೂರ್ದ ಮಹಾಸ್ವನವೆಲ್ಲಿ ?
 ಕೇಳುತ್ತಲಿದೆ ಪೂಜಾರಿಯ ಬರಿ ಕಿರುಗಂಟಿಯುಲಿ !
 ಅವರಾ ಕಂಡಾ ಕಿಚ್ಚಿನ ಕಾಂತಿಯದೆಲ್ಲಿ ?
 ಬೆಳಕಿಗೆ ಬದಲಾಗವರನ್ನು ಕಾದಿದೆ ಬರಿ ಬೂದಿಯ ರಾಶಿ !

೪೦

ಕಟ್ಟಕಡೆಯಲಿ
 ದೇವರ ಗುಡಿಯಲಿ
 ಪೂಜಾರಿಯೆ ದಿಟದ ನಿವಾಸಿ ;
 ದೇವರೆ ಪರದೇಶಿ !—
 ಜ್ಯೋತಿಯ ಬಯಸುತೆ ಬಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಭೂತಿಯ ಹಂಚುವನು !
 ಬೆಂಕಿಯ ನಂದಿಸಿ
 ಬೂದಿಗೆ ವಂದಿಸಿ
 ದೇವರ ಮರೆಗೈಯುತೆ ಪೂಜಾರಿಯೆ ಮಿಂಚುವನು !

ಸರಿ, ಮತ್ತೆ—
 ದಿಗಂತದಿಂದೆ ದಿಗಂತಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿದೆ ರುದ್ರ ರಾತ್ರಿ !
 ಸಾಂದ್ರ ತಮಂಧದಿ ಮುಳುಮುಳುಗುತ್ತೆ
 ಕರಂಗಿದೋಲಿದೆ ಧಾತ್ರಿ !

೫೮

ದೇವರು ಸೆರೆಯಾಳ್
 ದೇವರು ಸೆರೆಯಾಳ್, ದೇಗುಲ ಸೆರೆಮನೆ,
 ಕಾವಲು ಪೂಜಾರಿ !

ನೀನಾವಾಗಲು ನನ್ನ ಯ ಬಳಿಯಿರೆ
 ಬಲು ತೊಂದರೆ ಎಂದು
 ಗಿರಿಶಿಖರದೊಳತಿದೂರದಿ ಕಟ್ಟಿದೆ
 ಗುಡಿಯನು ನಿನಗೊಂದು :
 ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಪುರ, ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ,
 ದುರ್ಗದವೊಲೆ ಬಲು ದುರ್ಗಮ ನೋಡೆ !

ಸೆರೆಯನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ತೆರದಲಿ
 ಅರ್ಚಕ ರಕ್ಷೆಯಿದೆ ;
 ತೆಂಗಿನ ಕಾಯೊಳೆ ತಲೆಯನು ಬಡಿಯುವ
 ಪೂಜೆಯ ಶಿಕ್ಷೆಯಿದೆ !
 ಪುರಸತ್ತಾದರೆ ಕೆಲಸದೊಳಿಲ್ಲಿ
 ಬೇಸರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಬಹೆನ್ನಲ್ಲಿ !

೬೦

ಹೂವು-ದೇವರು

ಚೆಲುವೇ ದೇವರು, ಒಲವೇ ಪೂಜೆ ;
ಎಂಬುದೆ ರಸಜೀವನದೋಜೆ.
ಕಲೆಯನು ಮಾರುವ ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲ ;
ಕಲೆಯೊಳೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ;
ಕಲೆಯಿರದೆದೆಗೆ—ಎನಿಲ್ಲ !

ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಿತ್ತವ ಬಿತ್ತಿ
ಬೆಳೆಯಾದಂತಿದೆ ಹೂದೋಟ.
ಮೋಹಿಸುವಸ್ವರಿಯರೆ ನೆರೆ ಮುತ್ತಿ
ಕುಣಿಕುಣಿವಂತಿದೆ ಈ ನೋಟ.
ಹಳದಿಯ ಕೆಂಪಿನ ನೀಲಿಯ ಹಸುರಿನ
ಚಿನ್ನದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಪಚ್ಚೆಯ
ತರತರ ಬಣ್ಣದ ತೆರೆತೆರೆಯಾಟ
ಎದೆಯಲಿ ನಲುವೆಯ ಚಿಲುಮೆಯ ಚಿಮ್ಮಿಸೆ,
ಕಚಗುಳಿಯಿಡುತಿದೆ ಹೂಬೇಟ !

೧೦

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಹೊಂಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ
ಸ್ವರ್ಗವೆ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದಿದೆ ಇಲ್ಲಿ ;
ಕಂಗಳೆ ತೇಲಿವೆ ಬಣ್ಣದ ಕಡಲಲಿ.
ಕೆಂಪಾಗಿಹ ನೆತ್ತರು ನನ್ನೊಡಲಲಿ
ಕಣ್ಣೊಂಟುವ ಬಣ್ಣವನೇ ತಾಳಿ
ಮಿನು ಮಿಂಚುತ್ತಿದೆ ಕಣ್ಣನೆ ಹೋಲಿ.

೨೦

ಹೂ ಕುಯ್ಯಲು ಬಂದನು ಪೂಜಾರಿ ;
ಹೂ ಬುಟ್ಟಿ ಅದೋ ಕೈಯಲ್ಲಿ !
ಹೂಗಳ ಚೆಲುವಿಗೆ ದೇವರೆ ಮಾರಿ ?
ಪೂಜಾರಿಯೆ ಕಟುಕನೆ ಇಲ್ಲಿ ?

ಹಕ್ಕಿಯ ಮರಿಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮುರಿದು
ಬೇಡನು ಕೊಲ್ಲುವ ರೀತಿಯಲಿ,
ಹೂಗಳ ತೊಟ್ಟನು ತಿರುಪ್ಪಿ ಹರಿದು
ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಡುವನು ' ಪ್ರೀತಿಯಲಿ ' !

ನಿತ್ಯಾಚಾರದ ನೀರಸ ದೃಷ್ಟಿ
ಅವನದು. ಸೌಂದರ್ಯದ ಶಿವಸೃಷ್ಟಿ
ಹೋಗಿಹುದಾತಗೆ ಮೃತವಾಗಿ.
ಕಾಣದೊ : ಕಲ್ಲಿದೆ ಹೂ ಕೊಯ್ವಂತೆ
ಕೊಯ್ವನು ಚೆಲುವಿಗೆ ಕುರುಡಾಗಿ !

೩೦

ಓ ಪೂಜಾರಿ,
ಕೋಮಲ ಸುಮಗಳ ಕತ್ತನು ಕೊಯ್ದು
ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಗೊಯ್ದು
ಗುಡಿಯಾ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಲಿ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ
ಪರಮಾತ್ಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆ ಇಲ್ಲೇನು ?
ಈ ಗಿಡದೊಳೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ
ಶಿವಪೂಜೆಯು ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲೇನು ?
ಚೆಲುವೆಂಬುದೆ ಆ ಶಿವನಲ್ಲೇನು ?
ಸೌಂದರ್ಯದ ಸುಮ ನಯನವ ಕಿತ್ತರೆ
ಶಿವನಾರಾಧನೆಯಾದೀತೆ ?
ಶಿವಮುಖ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಚೆಲುವದು ಸತ್ತರೆ
ಭುವನಕೆ ಮಂಗಳವಾದೀತೆ ?

೪೦

ಬಿಡೊ ಅಲ್ಲಿರಲಿ ಆ ಹೂವು !
ನೀ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರದ ಚೆಲುವಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದೇತಕೆ ಸಾವು ?

ಮೊದಲನೆ ದೇವರು ಈ ಹಣ್ಣುದುಕಿ

ಮೊದಲನೆ ದೇವರು ಈ ಹಣ್ಣುದುಕಿ

ನೀಡಜ್ಜಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ!

ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ ಬದುಕಿ ;

ಜೀವಿಸುವುದೆ ಶಿಕ್ಷೆ!

ನೆತ್ತಿಯ ದೇವರಿಗೇನಂತಿರಲಿ ;

ಮೊದಲಜ್ಜಿಯ ಮನಕಿಂಪೈತರಲಿ.

ಗಿರಿ ಮಸ್ತಕದಾ ಕಲ್ಲುಡಿ ದೇವರೊ

ಸಂಪತ್ತಿನ ಬೀಡು ;

ಗಿರಿ ಪದಧೂಳಿಯೊಳುರುಳುವಳಿವಳೋ

ತೊವಲೆಲುವಿನ ಗೂಡು ;

೧೦

ಮೊದಲೀ ತಿರುಕಿಗೆ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡು :

ಮೊಗ ನಗುವಂದದಿ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡು.

ಮಲೆಯಾ ಮೂರ್ದಿಯ ನೋಡಲು ತವಕವೆ?

ಇರಲದು ಆಮೇಲೆ !

ಮುದಿತನ ಮೈವೆತ್ತೀಕೆಯೊಳೊಂದಿದೆ

ರುದ್ರ ಕಲಾಲೀಲೆ !

ನೋಡದೊ: ಬತ್ತಿದ ಹಲ್ಲಿಲಿ ಬಾಯಿ,

ತೆರೆ ಸುಕ್ಕಿದ ಮೊಗದಾ ಬಡ ತಾಯಿ !

ತಲೆ ಕೆದರಿದ ಹಣ್ಣುದಲು ಬೆಳ್ಳಿ,

ಕಬ್ಬಿಣದೊಲು ಮೋರೆ ;

೨೦

ಕಣ್ಣಾಣದು, ಕಿವಿ ಕೇಳದು ; ಕಾಣದೊ,

ಕೆನ್ನೆಯೊಳಿದೆ ಕೋರೆ!

‘ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಶಿವ ಮಾಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿ ! ’

‘ ಅಯ್ಯೋ, ಕುರುಡಾದುದೆ ಶಿವ ದೃಷ್ಟಿ ? ’

‘ ಯಾರಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೋ ಎನ್ನಜ್ಜೀ ?

ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ? ’

‘ ಮಾತಾಡಲು ತ್ರಾಣವೆ ಇಲ್ಲವಳಿಗೆ ;
ನೀ ಪ್ರಶ್ನಿಸ ಬೇಡ ; ’

‘ ಹಾಳಾ ಯಮನಿಗೆ ಕರುಣೆಯೆ ಇಲ್ಲ :
ಸಾವ್ ಬೇಕಾದವರನು ಕೊಲಲೊಲ್ಲ !

೩೦

ಇಲ್ಲಾ, ಈ ಮುದುಕಿಗೆ ಯಾರಿಲ್ಲ !
ಹಾ, ದೇವರು ಇಲ್ಲ !
ಈಕೆಗೆ ಮರುಭೂಮಿಯು ಜಗವೆಲ್ಲ ;

ಹಸುರನ ಹನಿಯಿಲ್ಲ.
ಮನುಜರ ಕನಿಕರವಾದರು ಇರಲಿ ;
ದೇವರನದು ಈ ನೆಲಕೆಳೆತರಲಿ !

ತಟ್ಟೆಯ ತೆಂಗಾಯನು ಒಡೆದಲ್ಲಿದು ;
ಕೊಡು ಹಣ್ಣು ಇನ್ನಿಲ್ಲ !

ನಲ್ಮಾತೆರಡನು ನುಡಿ ಮುದಿಕಿವಿಗೆ :
ಮರುವನವಹುದಲ್ಲಿ !

೪೦

ಅದಕೆಂ ಪಿರಿದೇನರ್ಚಕ ಮಂತ್ರ ?
ಈ ಪೂಜೆಗೆ ಮಿಗಿಲಾವುದು ತಂತ್ರ ?

ಕ್ಷಮಿಸೆಮ್ಮನು, ಓ ಕಣ್ಣೆವುಡಜ್ಜೀ.
ನಾವೆಲ್ಲರು ಸೇರಿ,

ಹೇಗೋ ಏನೋ ಅಂತೂ ಇಂತೂ
ನಾವೆಲ್ಲರು ಸೇರಿ,

ನಿನ್ನನು ಈ ಗತಿಗೆಳೆದಿದ್ದೇವೆ !

ಅ ತಪ್ಪಿಂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ದೇವರಗೀವರಸೇವೆ !

ಕವಿಯ ಕೀರ್ತಿ

ಸತ್ತ ಕಬ್ಬಿಗನೊಬ್ಬನೈತಂದಿಳೆಗೆ ಮತ್ತೆ
ತನ್ನ ಕೀರಿಯ ಹಬ್ಬಗೆಯನಳೆಯಲೆಂದೆಳಸಿ
ನೋಡುತರಸುತ ತೊಳಲಿದನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಾಯದಲಿ,

ನಾಡೊಳಲ್ಲಲ್ಲಿ. ಒಂದೆಡೆ ಸ್ಮೃತಿಯ ಮಂದಿರಂ
 ಕಣ್ಣು ಕೂರೈಪಂತೆ ಹೊನ್ನ ಸಿಂಗಾರದಲಿ
 ಮೆರೆದಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ತನ್ನ ವಿಗ್ರಹಂ
 ಹಾಲ್ಗಲ್ಲಿನಲಿ ಕಡೆದು ನಡುಬೀದಿ ಚೌಕದಲಿ
 ಹೊನ್ನ ಕ್ಕರದ ಬಳಹದೊಡಗೂಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು.
 ಮಗುದೊಂದು ತಾಣದಲಿ ತನ್ನ ಚಿತ್ರಕೆ ಹೂವು
 ಮುಡಿಸಿ, ಪರಿಮಳ ಗಂಧ ಕರ್ಪೂರಗಳನಿತ್ತು,
 ಪೂಜೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಒಂದೆಡೆ ವಿನೂತನವರ್ಯ
 ಪಂಡಿತೋತ್ತಮನೊಬ್ಬನವನ ಕಬ್ಬವ ಕುರಿತು
 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನಾಲಿಪರ ಚಪ್ಪಾಳೆ
 ಕಿವುಡುಗೈವಂತೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ
 ಮುಖವೆಲ್ಲ ಕವಿಯ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಮಸಿಯಿಂದೆ
 ಕರಿಹಿಡಿದು ಹೋದಂತೆಯಿತ್ತು ! ಇದನೆಲ್ಲವನು
 ಕಂಡು ಕವಿ ಕಂಬನಿಯ ಸೂಸಿದನು ನಿಡುಸುಯ್ದು
 ತನ್ನೊಡನೆ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯುಮಳಿದುದೇ ಎಂದು !

೧೦

ಖಿನ್ನ ಮುಖದಲಿ ಮರಳಿ ಸಗ್ಗ ಕೆ ಮರಳಲೆಂದು
 ನಡೆಯುತ್ತಿರೆ, ದಾರಿಯೆಡೆ ಒಂದರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯೆ,
 ಹಳ್ಳಿಮನೆಯೊಂದರಿಂ ತನ್ನೊಂದು ಕಬ್ಬಮಂ
 ವಾಚಿಸುವ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೌತುಕಕೆ
 ಕವಿ ನಡೆದನಲ್ಲಿಗೆ. ಅಲ್ಲಿ, ಯಃಕಶ್ಚಿತಂ
 ತಾನೊಬ್ಬನಾ ಕವನವನ್ನೋದುತ್ತಿದೆಯುಕ್ಕಿ,
 ಭಾವರಸದಾನಂದದಾವೇಶದಿ ಪೋಗಿ
 ಕಂಬನಿಯ ಕರೆಯುತ್ತಿರೆ ಆತನಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಗಂ
 ಕೈಮುಗಿದನೊಡನೆ: ಯಾರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ,
 ತನ್ನ ಕಲ್ಪಿಯ ತೋರೈಗವನೋದುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ;
 ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಭಾವದಾರತಿಯನಿರದೆತ್ತಿ
 ತನ್ನ ಯಾನಂದ ಪೂಜೆಯೊಳಿದನಾ ಹೃದಯ !
 ಅವನ ಕಣ್ಣಿನ ಹನಿಯ ಹೃದಯದಲಿ ಕಾಣಿಸಿತು

೨೦

೩೦

ಕಬ್ಬಿಗಗೆ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ನಿತ್ಯಮಂದಿರಂ !
 ಆ ರಸಸಲಿಲ ಗಂಗೆಯಲಿ ಮಿಂದು, ಶುಚಿಯಾಗಿ,
 ನಗೆ ಮುಗುಳ ಮಾಲೆಯಿಂದಿರದೆ ಸಿಂಗರಗೊಂಡು,
 ಧನ್ಯ ನಾನೆಂದೆನುತ ಸಗ್ಗ ಕಡರಿದನು ಕವಿ,
 ತನ್ನಾ ಯಶೋ ಸ್ಥಿರತೆಯುತ್ಸಾಹದಲಿ ತೇಲಿ !

ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲ

ನನ್ನ ಕೃತಿ ಕಲೆಯಲ್ಲ ;
 ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲ.
 ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆಯೆಂಬ
 ಹೊಳ್ಳು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲ.

ಮೆಚ್ಚುಗೆಯೆ ನನಗೆ ಕೊಲೆ ;
 ಬದುಕುವುದೆ ನನಗೆ ಬಿಲೆ.
 ಸಾಧನೆಯ ಛಾಯೆ ಕಲೆ ;
 ವಿಶ್ವಾತ್ಮವದಕೆ ನೆಲೆ.
 ನಿನಗದು ಚಮತ್ಕಾರ ;
 ನನಗೊ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ !
 ಮಾನದಿಂದನುಭವಿಸು :
 ಕೋ ನಮಸ್ಕಾರ !
 ಕಲೆಯೆಂದು ಹೊಗಳುವಡೆ :
 ಕೋಟಿ ಧಿಕ್ಕಾರ !

೧೦

ವರಕವಿಯ ಪಂಥ

ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಣಪದಕವ ತೊಡಿಸಿ
 ನೇಣು ಬಿಗಿಯುವುದೇಕೆ ಬಹುಮಾನವೆಂದು ?
 ಹಾರ ಭಾರಕೆ ಗೋಣು ಕುಸಿದು ಕುಗ್ಗಲು, ಗಾನ
 ಕೊರಗಿ ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ನರಳುವುದು ನೊಂದು !

ಬಿರುದು ಬಾವಲಿ ಹೆಚ್ಚಿ? ಹೆಸರು ಹೊಗಳಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿ,
 ಏಕವರಗೆ ಶಿವ ಕೊಟ್ಟ ಸವಿಗೊರಲಿಗಿಂತ?
 ಕೇಳಿ ಸವಿದೆಯ? ಸಾಕು, ಅದೆ ಪರಮ ಬಹುಮಾನ!
 ದಿವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆಯೆ ವರಕವಿಯ ಪಂಥ!

ಕೈಮುಗಿ ಈ ತಂತಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ

ಆಲಿಸು ನಿಂತಿಲ್ಲಿ,

ಈ ತಂತಿಯ ಕಂಬದ ಬುಡದಲ್ಲಿ.

ಆಲಿಸು, ಕಿವಿಗೊಟ್ಟುಲಿಸು, ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ,

ಕಲ್ಪನೆ ರೆಕ್ಕೆಯ ಬಿಚ್ಚಿ!

ಹಾರಲಿ, ಹಾರಲಿ ನಿನ್ನಾತ್ಮದ ಹಕ್ಕಿ

ದಿಕ್ಕಿನ ದಿಕ್ಕಿನ ಗೋಡೆಯ ಮೀಟಿ,

ಕಾಲವ ದೇಶವನಾಕಾಶವ ದಾಟಿ,

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಚಿಪ್ಪನ್ನೊಡೆವಂದದಿ ಕುಕ್ಕಿ!—

ಹಾರಲಿ ನಿನ್ನಾತ್ಮದ ಹಕ್ಕಿ.

ಆಲಿಸು, ಝೇಂಕಾರ!

೧೦

ನಾದಬ್ರಹ್ಮದ ವೀಣೆಯ ಮಿಡಿದಂದದ ಓಂಕಾರ!

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ

ಜಗದಿಂ ಜಗುಳಲಿರುಳಿನ ನಿದ್ರೆ,

ಚೈತ್ರ ದಿನೇಶನ ಚಿನ್ನದ ಹೊನಲು

ಬನದಲಿ ಹಸುರಲಿ ಹೊಳೆಹರಿಯುತ್ತಿನಲು,

ದನಿ ಜೇನಿಳಿಸುತ್ತಿರೆ ಕಾಜಾಣ,

ಉಲಿಯುಲಿಯುತ್ತಿರೆ ಬಹು ಖಗ ಸಂಮೈಲನಗಾನ,

ಹುಚ್ಚಿಡಿದಂದದಿ ಹೂ ತುಂಬಿ

ಬೆಳೆದಾ ಬಿತ್ತರದೆತ್ತರದಾ ನಂದಿಯ ಮರದಲ್ಲಿ

ಲಕ್ಕಲಕ್ಕದಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿರೆ ಜೇಂಬುಳು ಮೇಣ್ ದುಂಬಿ,

೨೦

ನಿಂತೇಕಾಂತದೊಳಾ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ-

ನಾನಿಂತಹ ಅನುಭವವನು ಪಡೆದಿದ್ದೆ
ನನ್ನ ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯೆ :
ಅಲಿಸು ಅದೆ ಝೇಂಕಾರ !
ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ ವೀಣೆಯ ಮಿಡಿದಂದದ ಓಂಕಾರ !

ಆ ಅನುಭವವಾಯಿತ್ತೆಂದು,
ಅಲ್ಲಿ,
ಬಯಲಿನ ಸೀಮೆಯೊಳದನಿಂದು
ಇಲ್ಲಿ,
ಈ ತಂತಿಯ ಕಂಬದ ಬುಡದಲಿ ನಿಂತು
ಪುನರಾಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಿಹೆನಿಂತು,
ಕಲ್ಪನೆ ರೆಕ್ಕೆಯ ಬಿಚ್ಚಿ
ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ,
ಕರಗಿದ ನವರತ್ನಾಗ್ನಿಯ ಹೋಲಿ
ಪ್ರವಹಿಸುವಾತ್ಮದ ರಸ ಭಾವಾನಂದದಿ ತೇಲಿ !

ಕಣ್ಣನು ತೆರೆ, ಸುತ್ತಲು ನೋಡು :
ಈಗಿಂತಿದೆ ಧರೆ ? ರಸಸುಖ ಘನಿತಂತಿಹ ಬೀಡು !
ಕೈಮುಗಿ ಈ ತಂತಿಯ ಕಂಬಕ್ಕೆ ;
ವಂದಿಸಿ ನಡೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ !

ಕವಿಯ ಹೃದಯವೊಂದು ವೀಣೆ

ಕವಿಯ ಹೃದಯವೊಂದು ವೀಣೆ ;
ಲೋಕವದನು ಮಿಡಿವುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿತನವೆ ಕವಿಗೆ ಇಲ್ಲ ;
ಅವನು ಇಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ :
ಎಂತೊ ನಾಡಿನೊಡಲ ನಾಡಿ
ಎಂತುಟಾಸೆಯಿಹುದೊ ನೋಡಿ,
ಎಂತೊ ಜನದ ಮೂಕವಾಣಿ,
ಅಂತೆ ತಂತಿ ನುಡಿವುದು !

ರೈಲ್ ಗಾಡಿಯ ಕಿಟಕಿ

ಗರಿಗರಿಯಾಗಿದ್ದಾ ' ಗಾಳಿಯ ಮರ ' ಗಳ ಹಿಂದೆ
ಹೊಮ್ಮಿತು ತಣ್ಣಗೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯೆ.
ಚಿನ್ನದ ನಗೆನೆಳಗನೆ ಚಿಮುಕಿಸುವಾಕಾಶ ಪಟಕ್ಕೆ
ಬೀಳುತ್ತೇಳುತ ನೆಟ್ಟಗೆ ಸೊಟ್ಟಗೆ ಎದುರಾಗಿ
ದೀರ್ಘದಿಗಂತದ ಫಣಿಸಮ ರೇಖೆ
ಹರಿಹರಿಹರಿಯಿತು ತೆರೆತೆರೆ ತೆರೆವೋಗಿ.
ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರೆ ಬತ್ತದ ಪೈರಿನ ಹಳದಿ ಬಿತ್ತರದ ಬೈಲು,
ಸಾಗಿರಲಲ್ಲಲ್ಲಿಯೆ ಗದ್ದೆಯ ಕೊಯ್ಲು,
ಸಾಗಿತು ಬಹುಜವದಲಿ ಕಬ್ಬಿಣಸದ್ದಿನ ರೈಲು.

ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಫಲಿತನಿರೀಹಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಮಧ್ಯೆ
ಹಸುರಾಗೆಸೆದುದು ಆಳೆತ್ತರ ಬೆಳದಿಹ ಕಬ್ಬಿನ ಗದ್ದೆ;....
ಲಂಬಗ್ರೀವದ ಬಕದ ಕುತಂತ್ರಧ್ಯಾನದ ನಿದ್ರೆ !....
ಹುಚ್ಚಿಳ್ಳಿನ ಹೊಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೂ ಹೊನ್ನನೆ ಮೆತ್ತಿ
ಹಿಂದೋಡುತ್ತಿದೆ ನೋಡದೊ ಬೋರೆಯ ಹತ್ತಿ....
ಆ: ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು ! ಕಾಣದೊ ಗುಡ್ಡದ ನೆತ್ತಿ !....

ಅ: ! ಮತ್ತೇನಿದು ಗಡಿಬಿಡಿ ಸದ್ದು ?
ಕಲ್ಲುಕಬ್ಬಿಣದ ಕರ್ಕಶತರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಸದ್ದು !
ಆ ಕಡೆ ಕಲ್ಲು !
ಈ ಕಡೆ ಕಲ್ಲು !
ನೋಟವೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗರಗಸಹಲ್ಲು !
ಓಹೋ ತಿಳಿಯಿತು: ಪೂರೈಸಿತು ಬೈಲು ;
ಕಂದಕದಾರಿಯೊಳೋಡುತಲಿದೆ ಸಿಲ್ಪಿಯನೂದಾತ ರೈಲು !
ಕಣ್ಮಿಚ್ಚದೆ ನೆರೆ ನೋಡೆ
ಭರದಲಿ
ಗಾಡಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಕೀಸುವ ತೆರದಲಿ
ಧಾವಿಸುತಿಹುದಿಕ್ಕಡೆ ಕಗ್ಗಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ !....

ನೋಡದೊ ಮತ್ತೆ,
 ನಗುತಿದೆ ಹೃದಯಂಗಮ ದೃಶ್ಯವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿ :
 ಕನ್ನಡಿಯೊಲು ಮಿರುಗುತ್ತಿದೆ ಆ ಕೆರೆ
 ಚಿನ್ನದ ಗೆರೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿರೆ !....
 ಆ ಮರಗಳ ಮರೆಯಲಿ ನೋಡಲ್ಲಿ
 ಹದುಗಿದೆ ಕೈಹೆಂಚಿನ ಮನೆಗಳ ಬಡಹಳ್ಳಿ....
 ಹಳದಿ ಗದ್ದೆಗಳ ನಡುನಡು ನೋಡು :
 ರೈತರ ಗೆಯ್ಯೆಯ ನೆಲ್ಬಣಬೆಯ ಗೂಡು !....
 ಕಡುಹಸುರೆಸಳಿನ ನೀರುಳ್ಳಿಯ ಹೊಲ,
 ಬಿತ್ತರದೆಲೆಗಳ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಹೊಲ,
 ಕಿರುಬಿಳಿ ಹೂವಿನ ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಹೊಲ,
 ಹೊನ್ನಿನ ಹೊನಲಿನ ಹುಚ್ಚೆಳ್ಳಿನ ಹೊಲ,
 ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಪತ್ತಿನ ನೆಲ.....
 (ರೈತನ ಬಡತನ ಮಾತ್ರ ಸುನಿಶ್ಚಲ).....

ರೈಲಿನ ಕಿಟಕಿಗೆ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ,
 ರಷ್ಯಾದೇಶದ ವಿಪ್ಲವ ಚರಿತೆಯ ಹೊತ್ತಗೆಯನು ಬಿಚ್ಚಿ
 ಓದುತ ಕುಳಿತೆನು ಸಂಕಟವತಿ ಹೆಚ್ಚಿ !.....
 ' ಕಲ್ಪನೆ ' ಯಲಿ ರಕ್ತವ ಕಾರುತ್ತಿರೆ ರೈತನ ಪ್ರಾಣ
 ಕೆಮ್ಮನೆ ಧಿಮ್ಮನೆ ಸಾಗಿತು ಕಾಲಾಯಸ ಯಾನ!
 ಯಾಂತ್ರಿಕ ನವನಾಗರಿಕತೆಯುಪಮಾನ !

ನಿಃಸಾರ .

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕೃತಿಗಳು

ಕೊಳಲು

ನವಿಲು

ಕಿಂದರಿಜೋಗಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥನ ಕವನಗಳು

ಪಾಂಚಜನ್ಯ

ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು

ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಿತಿ

ನನ್ನ ದೇವರು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು

ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು

ಯಮನಸೋಲು ಮತ್ತು ಇತರ ನಾಟಕಗಳು

ಮೂರು ನಾಟಕಗಳು

ಶೂದ್ರತಪಸ್ವಿ

ಬಿರುಗಾಳಿ

ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ

ನಾಹಿತ್ಯಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾಷಣಗಳು

ನಿರಂಕುಶಮತಿಗಳಾಗಿ (ಭಾಷಣಗಳು)

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ

